

NUMMER #69 SEPTEMBER 2021

Radboud

MAGAZINE

Coronasteun
in Suriname

RADBOUD-HULP IN
WOORD EN BEELD

Didi Braat
neemt afscheid

'BLIJF LUISTEREN NAAR DE PATIËNT'

ALLESKUNNER **SARAH NEUTKENS**
IS EXTREEM EIGENGEREID

**'Goede adviezen
sla ik graag
in de wind'**

colofon Radboud Magazine

is het kwartaalblad voor alumni en relaties van de Radboud Universiteit

Redactieadres (ook voor adreswijzigingen)

Marketing & Communications
Postbus 9102 | 6500 HC Nijmegen
Tel: 024-361 22 30
E-mail: info@alumni.ru.nl

Redactie

Paul van den Broek (bladcoördinator)

Medewerkers aan dit nummer

Willem Claassen,
Joep Dorna,
Susanne Geuze,
Jos Joosten,
Inge Mutsaers,
Bea Ros,
Jurjen Simmelink,
Jozien Wijkhuijs,
Machiel van Zanten (eindredactie),
Peter Zunneberg,
Stijn Zunneberg

Fotografie

ANP (Ranu Abhelakh)
Bert Beelen,
Duncan de Fey,
Erik van 't Hullenaar,
Marcel Rekers,
NWO,
Gerard Verschooten

Illustraties

Esther Aarts,
Getty Images

Vormgeving en opmaak

Gloedcommunicatie, Nijmegen
www.gloedcommunicatie.nl

Drukwerk

Zalsman B.V.

Radboud Magazine wordt gedrukt op houtvrij Arctic Volume en verpakt in milieuvriendelijk rietsuikerfolie. Drukkerij Zalsman B.V., levert 'CO₂-neutraal a la Zalsman' een bijdrage aan een beter milieu en een betere wereld.

FSC-logo
plaatsen
(Zalsman informeren)

Redactieraad

prof. dr. Otto Boerman,
prof. mr. Paul Bovend'Eert,
Rob Janssen, MA,
prof. dr. Margot van Mulken (voorzitter),
drs. Koen Overeem,
Judith de Rooy,
prof. dr. Floris Rutjes,
drs. Mascha van Vark,
dr. Hartger Wassink

REDACTIONEEL WAT WE MISSEN

De Radboud Universiteit zette bij het begin van het nieuwe academisch jaar alles op alles om studenten en medewerkers maximaal te verwelkomen op de campus. Dat gold al helemaal voor de nieuwe lichting eerstejaars. Maar opnieuw gooide corona roet in het eten. Niet zozeer tijdens de introductie – die toonde nog een feestelijk aanzicht, als wel bij de traditionele opening van het academisch jaar in De Vereniging op maandag 6 september. Net als vorig jaar was er slechts een handjevol genodigden in de zaal en moesten sprekers en artiesten hun programma afwerken voor het onzichtbare publiek achter de livestream.

De studentendansvereniging *Dance Fever* bracht de frustratie fraai in beeld met een choreografie met stoelen in de hoofdrol, die aan het einde – als symbool van een gekluisterd leven – met driftige gebaren werden weggeworpen. Het thema bij de opening van het academisch jaar: vrijheid. Die we wel willen, maar nog niet kunnen vieren, althans: niet ten volle. Niet iedereen is als alumnus en componist (en meer) Sarah Neutkens, die in een lang interview in dit nummer laat zien hoe ze full speed doorgaat om haar artistieke ambities te realiseren. Maar voor de meesten stokt de versnelling, wat de vraag opwerpt wat dit betekent, juist in het leven van jongeren in een nieuwe levensfase.

Welk gemis gaat er schuil achter de groeiende eenzaamheid in deze lang uitgesponnen coronatijd? Twee wetenschappers en twee ervaringsdeskundigen laten in dit nummer hun licht schijnen over het ontbreken van een nachtleven en van grenzeloze uren tijdens festivals. Het is meer dan het missen van een feestje, zo leren we: "Het is een gemis aan een ontwikkeling van identiteit." Toch is corona niet louter gemis, het brengt ook samen: lees in het hart van dit nummer hoe artsen en verpleegkundigen van het Radboudumc hun collega's in Suriname bijstaan om corona het hoofd te bieden. "Als je nauw samenwerkt in het ziekenhuis, deel je vanzelf persoonlijke verhalen."

INHOUD

< Dansvoorstelling bij opening academisch jaar verbeeldt coronabeperkingen

- 6** Multitalent Sarah Neutkens kiest altijd haar eigen weg
- 12** Studievriendinnen eten al drie decennia samen, maar nooit buitenshuis
- 19** Columnist Willem Claassen zwaait af
- 22** Beeld: Radboud-zorgverleners bieden coronahulp in zwaar getroffen Suriname
- 28** Corona dwingt jongeren tot een leven in de wachtstand
- 34** Exit: gynaecoloog Didi Braat stelde een loopbaan lang de patiënt centraal

OPWARMING VAN RIVIEREN KAN RAMPZALIG UTPAKKEN VOOR ZOETWATERVISSEN

ZIE PAGINA 14

kort nieuws

TEKST PAUL VAN DEN BROEK EN JURJEN SIMMELINK

**"HET RESERVOIR
AAN MENSEN DIE
NOOIT EERDER DE
KANS KREGEN,
MAAR WEL DE
CAPACITEITEN
HADDEN, WERD
AANGESPOKEN."**

HOOGLERAAR ONDERZOEK VAN
ONDERWIJS **MAARTEN WOLBERS**
REAGEERT OP DE MASSALE EXPANSIE
VAN HET HOGER ONDERWIJS SINDS
MIDDEN VORIGE EEUW, WAARDOOR
MOGELIJK "HET KWALITEITSNIVEAU
VAN OPLEIDINGEN EN STUDENTEN
WAT IS GEDAALD". *NRC, 6 september*

FOTO: BERT BEELEN

FOTO: GERARD VERSCHOOTEN

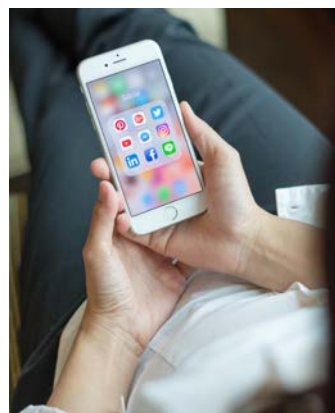
Opening academisch jaar opnieuw online

Opnieuw zag de universiteit zich vanwege coronaregels genoodzaakt de opening van het academisch jaar, op maandag 6 september, online te verzorgen. Naast het handjevol bezoekers in De Vereeniging volgden zo'n vierduizend kijkers de opening via een livestream (inclusief terugkijkers). De opening stond in het teken van 'vrijheid'. Rector magnificus Han van Krieken deed een oproep voor een groot onderzoek naar laaggeletterdheid, met het oog op het verkleinen van de kloof in de samenleving. "Ook dan wordt de vrijheid vergroot."

RADBOUD UNIVERSITEIT Conclusies over smartphonegebruik te gemakzuchtig

Smartphones worden vaak bestempeld als de boosdoener achter tal van mentale en fysieke kwalen, van eenzaamheid tot verveling en verslaving. Maar uit onderzoek van onder anderen Nastasia Griffioen van de Radboud Universiteit blijkt dat dit beeld nuancering behoeft: er zijn grote verschillen in wat jongvolwassenen op hun smartphone doen, en in de motieven en gevoelens bij het gebruik ervan. In zowel de praktijk als veel wetenschappelijke studies worden alle vormen van smartphonegebruik vaak over één kam geschoren. Je iPhone waar- schuwt je als je opeens dertig

procent meer op je mobiel zit dan een week geleden, en ouders reageren argwanend op het gebruik van mobieltjes van door de kinderen. Griffioen roept op tot beter onderzoek van het schermgebruik. "Na grondige analyses weten we nu dat er vrijwel geen direct verband is tussen smartphone- of sociale mediagebruik en welzijn. Het is tijd om de discussie breder te trekken."

RADBOUD UNIVERSITEIT Vrijwilligers gezocht voor historisch onder- zoek infectieziekten

Vorig jaar startte een groot onderzoeksproject naar de geschiedenis van infectieziekten in Nederland, zoals cholera, tuberculose en de Spaanse griep. Het project is gebaseerd op bijzondere historische bronnen, waaronder het register met de doodsoorzaken van alle Amsterdammers tussen 1854 en 1940, en patiëntendossiers van de Amsterdamse ziekenhuizen. Binnen het project van historisch demograaf Angélique Janssens worden deze bronnen voor het eerst structureel gedigitaliseerd en met elkaar verbonden. Zo hopen de onderzoekers meer te leren over de manier waarop de

grote sterftedaling vanaf halverwege de negentiende eeuw tot 1940 is verlopen en de belangrijkste oorzaken daarvan. Door de enorme hoeveelheid bronnen is er nog altijd behoefte aan nieuwe vrijwilligers die willen helpen om informatie te verwerken.

Doe mee en maak deel uit van een boeiende gemeenschap van universitaire onderzoekers en burgerwetenschappers, om samen de grenzen van de wetenschap te verleggen. Heb je interesse? Meld je aan via angelique.janssens@ru.nl.

RADBOUD UNIVERSITEIT

Nieuw cursusaanbod voor het brede publiek

Onder de naam *For the Curious* lanceert Radboud Academy – de overkoepelende aanbieder van activiteiten om je een leven lang te ontwikkelen – een nieuw cursusaanbod voor het brede publiek. Dit vult deels het gat op

dat is ontstaan na het wegvallen vorig jaar van de cursussen van HOVO. Het nieuwe aanbod, dat het hele onderzoeksspectrum van de universiteit bestrijkt, start met vijf cursusreeksen, waaronder 'AI for Life', 'Ons Kostbare Brein' en 'Pillen in Perspectief'. Janneke van der Leest is bij Radboud Academy verantwoordelijk voor het *Curious*-aanbod. Ze benadrukt de vernieuwde, veelal interactieve, opzet van de cursussen, met daarin ruimte voor panelgesprekken, interviews en interactieve werkvormen.

IN DE MEDIA SPORTHISTORICUS JELLE ZONDAG

'Aan historische duiding was niet veel behoefte'

Vlak voor de zomervakantie promoveerde Jelle Zondag op een proefschrift over de pijlsnelle ontwikkeling van het sporten in Nederland tussen 1880 en 1940. Sport was de afgelopen zomer niet uit de media weg te slaan, maar voor de historische invalshoek van Zondag werd niet zo gek veel ruimte vrijgemaakt.

Media bereik je niet zomaar, beseft Jelle Zondag. Een wetenschapsredacteur van de universiteit hielp hem aan een livegesprek in de studio van Radio 1, en de contacten van de uitgeverij met *Trouw* leidden tot een uitgebreid verhaal in die krant, met in beide gevallen veel aandacht voor de fotografie. Zondag liet zijn analyse van de nationalistische krachten achter de opkomst van sport vergezeld gaan door tal van foto's: van gymzalen, sportvelden, activiteiten van scoutingclubjes en meer. De overvolle sportzomer heeft de aandacht voor zijn werk niet bevorderd. Zondag hoorde van enkele sportredacties dat ze alle aandacht moesten richten op de sportactiviteiten zelf. "Aan historische duiding was niet veel behoefte." Wellicht komt er ruimte in de kolommen nu de zomer voorbij is, hoopt hij. In samenspraak met zijn uitgever denkt hij na over een "nieuw mediaoffensiefje". De titel van zijn boek, *Volkscracht*, riep in

de media de weerklank op die je ervan verwacht. Die titel verwijst immers naar het nationalistisch eergevoel van begin twintigste eeuw, waarop de sportbeweging heeft meegelift. Dat discours associëren wij tegenwoordig met fascistische ideeën, maar was destijds gemeengoed, legde Zondag uit bij Radio 1. Ook nu wordt sport overigens nog vaak gepresenteerd als nationaal heilmiddel. Zo verwijst hij naar de website van sportkoepel NOC*NSF, met de letterlijke tekst: 'Wij maken Nederland sterker met de kracht van sport.' Het biedt voldoende stof tot nadenken, beseft Zondag. Heeft het sporten in het begin van de twintigste eeuw het land inderdaad de 'volkskracht' gegeven die werd verondersteld? Houden de hedendaagse claims stand? Maakt sport ons land nog steeds sterker? "Er wordt aan sport veel toegedicht, het zou ons gezonder maken, bijdragen aan de opvoeding, culturen bij elkaar brengen." Zondag kent de claims, maar die vragen vallen buiten zijn onderzoek. Hij reikt alvast een puntje van twijfel aan: "Van de toegedichte volkskracht was in elk geval aan het begin van de oorlog niet zo gek veel te merken. We gaven ons toen snel gewonnen."

Volkscracht. Sport, lichamelijke opvoeding en de versterking van Nederland 1880-1940 | Boom uitgevers

FOTO: BOOM UITGEVERS

"We verwachten een actieve inzet van de deelnemers, naast natuurlijk veel nieuwsgierigheid. Een leven lang leren is zowel een leuke als een serieuze aangelegenheid."

For the Curious start eind oktober. Volg de website voor aanbod en inschrijving. Het aanbod is ook opgenomen in de agenda in dit nummer (vanaf pagina 40). www.ru.nl/radboudacademy

RADBOUD UNIVERSITEIT

Bart Jacobs ontvangt Stevinpremie 2021

Bart Jacobs, hoogleraar Security, privacy en identity aan de Radboud Universiteit, ontvangt op 13 oktober de Stevinpremie

2021, de hoogste wetenschappelijke onderscheiding voor een onderzoeker (of een combinatie van twee à drie onderzoekers) in Nederland die een bijzonder succes heeft behaald op het gebied van kennisbenutting voor de samenleving. Jacobs is de eerste wiskundige die deze premie in ontvangst neemt. Hij dankt de uitverkiezing aan zijn aandacht voor vraagstukken over digitale veiligheid en privacy. Zo ontwikkelde hij onder meer de app IMRA, een privacy-vriendelijke manier voor online identificatie. Jacobs is directeur van iHub, een multidisciplinair onderzoeksteam dat digitaliseringsvraagstukken

technisch en juridisch bestudeert, maar ook benadert vanuit een sociale en geesteswetenschappelijke invalshoek.

FOTO: NWO

'Ik wil nooit meer iets verstandigs doen'

Componist, schrijver, model, kunstenaar. **Sarah Neutkens** (23) laat zich niet in een hokje duwen. Voor deze eigengereide autodidact was de studie kunstgeschiedenis "een moetje", want ze wil aan de bak, ze wil dingen maken. Afgelopen jaar vloog ze uit en dat leidde al tot Carré en het festival Into The Great Wide Open. Alles doet ze op haar eigen manier. "Goede adviezen sla ik graag in de wind."

Het eerste jaar als afgestudeerde eindigde voor Sarah Neutkens met een klap. Na tien uitverkochte shows in Carré stortte ze in. De audiovisuele liveperformance WITHIN WITHOUT was een intens project, waaraan ze met haar hedendaagse klassieke muziek

meedeed als componist en als uitvoerende. De ochtend na de laatste show kreeg ze meteen weer werkgerelateerde vragen. Of ze een factuur wilde sturen, of ze een programmavoorstel wilde maken en ga zo maar door. Maar ze was kapot. Het afgelopen jaar had ze geen dag vrij gehad. Ze werkte van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat en hopte van project naar project. Ze besloot naar de dokter te gaan om bloed te laten prikken. Daar viel ze flauw. "Ik heb mezelf naar een maximum gepusht. Ook uit bewijsdrang. Ik wil net te ver gaan, ik wil over de grens."

Een tante nam haar al snel daarna mee op vakantie. Die tante was precies degene die Neutkens op dat moment nodig had. Ze regelde alles en zorgde dat Neutkens even wegbleef van haar werk.

"Het moet vanaf nu eigenlijk anders. Ik moet mezelf afremmen. Maar dat vind ik heel lastig. Toen Bauke Mollema een etappe won in de Tour de France hoorde ik iemand op de radio zeggen: 'Bauke luistert toch niet.' Dat herken ik. Goede adviezen sla ik graag in de wind. Ik ben extreem eigengereid."

Het was een druk jaar, maar wel een met louter hoogtepunten. Zo werkte ze op Vlieland samen met musici voor festival Into The Great Wide Open, werd haar muziek gedraaid bij de BBC, schreef ze aan haar roman, tekende ze voor die roman een contract bij uitgeverij Prometheus, werd ze gevraagd als ambassadeur van het project Young Stedelijk van het Stedelijk Museum, stond ze als fotomodel in *Harper's Bazaar* en maakte ze het NTR-programma *MUST*. Tussendoor componeerde ze en trad ze op. Mooi, maar veel. Misschien te veel. "Ik heb er nog niet van kunnen genieten."

Hoe nu verder? "Ik moet nu wel echt 'nee' tegen dingen gaan zeggen. Zo wil ik bijvoorbeeld geen componeeropdrachten meer aannemen. Mensen om me heen verklaren me voor gek, want zo verdient een componist voornamelijk zijn geld, maar ik moet mijn vrijheid bewaken. Niet schrijven omdat het moet. Zo werkt het bij mij niet. Ik ben minder een vakvrouw en meer een kunstenaar."

AUTODIDACT EN CUM LAUDE AFSTUDEREN

Vrijheid staat voorop bij Neutkens. Ze is heel bewust autodidact. Vanaf haar zevende volgde ze pianolessen en al na een jaar begon ze haar eerste stukjes te componeren. Toch koos ze ervoor om niet naar het conservatorium te gaan. "Conservatoriumstudenten hebben veel technische kennis, maar dat is niet wat ik wilde. Muziek moet diep van binnen komen. Het is niet iets wat je aan kunt leren. Zodra ik over muziek moet nadenken, gaat er iets verloren.

Bij mijn pianolessen voelde ik me eigenlijk al beperkt. Ik heb ruimte nodig om het op mijn eigen manier te doen. Ik ben ook niet gemaakt voor school. De middelbare school vond ik vaak heel lastig, de universiteit ook."

Neutkens werd geboren in Eindhoven en groeide op in Vessem. Ze vertrok naar Nijmegen om te studeren. "Ik koos voor Engels, omdat ik dol ben op Angelsaksische literatuur. Maar in het eerste jaar raakte ik mijn liefde voor de taal kwijt. Toen maakte ik de overstap naar kunstgeschiedenis. Aan de filosofische en sociaal-culturele vraagstukken heb ik veel gehad, maar ook hier ging tijdelijk iets stuk. Tijdens de drie jaar van mijn studie ben ik niet meer naar musea gegaan. Het praten over kunst vond ik vaak onzinnig. Er werd te veel gezocht naar de reden achter het maken van een kunstwerk. Terwijl ik denk dat je er als kunstenaar mee wordt geboren: het zit erin of het zit er niet in." Haar bachelorscriptie ging over het gebruik van het begrip 'ruimte' in het werk van de kunstenaars Zarina Hashmi en Do Ho Suh. Enerzijds de ruimtes die je met je meedraagt omdat je er hebt gewoond, anderzijds het scheppen van ruimte voor jezelf. "In hun geval was het verband tussen de thematiek van hun werk en hun persoonlijke achtergrond heel duidelijk. Ze spraken daar zelf over. Dan durf ik daar iets over te zeggen, maar vaak is dat niet het geval."

Ondanks je sceptische houding tegenover je opleiding slaagde je cum laude. Hoe krijg je dat voor elkaar?

"Bij alles wat ik doe, zet ik me in voor de volle honderd procent. Mijn studietijd bestond dan ook uit componeren en studeren. Ik zat nooit op een terras. Ik heb geen studententijd gehad."

Je rondde je studie af zonder een master. Waarom?

"Er werd gezegd dat ik dan minder zou gaan verdienen, minder kansen zou hebben. Dat is dan maar zo. Ik wil gewoon aan de bak. Dingen maken. Meteen *full speed ahead*. Je eigen markt creëren, je eigen bedrijf laten groeien."

En je hebt snel de daad bij het woord gevoegd. "Ja, toen ik een jaar geleden een belletje kreeg dat ik was geslaagd voor mijn bachelor, had ik nog tien minuten voordat ik het podium op moest voor mijn cd-presentatie. Nadat ik het nieuws had gehoord, werkte ik nog

'Ik ben opgegroeid met het idee dat je zelf dingen moet aanpakken als je iets wilt'

snel een pasta naar binnen en ging ik het podium op. Ik weet nog wat er door me heen ging: vanaf nu ga ik nooit meer iets verstandigs doen."

ZELF AANKLOPPEN

Neutkens heeft al veel bereikt op jonge leeftijd, maar het is haar bepaald niet komen aanwaaien. Ze is geen afwachtend type, regelt alles zelf. Zo heeft ze voor de vier albums die ze inmiddels al heeft uitgebracht, zelf de musici gevraagd, een zaal gereserveerd, de productie geregeld, de distributie, de marketing en pr gedaan.

Alles ook met haar eigen geld. "Het is een megarisico. Ik krijg het er altijd ontzettend benauwd van. Maar het is me elke keer gelukt."

Je kunt toch ook subsidies aanvragen?

"Daar ben ik te veel een boer voor, te veel ondernemer. Ik wil honderd procent onafhankelijk blijven. In de kunstwereld worden subsidies als iets heel vanzelfsprekends gezien. Daar ben ik kritisch op. Voor grotere producties is het soms nodig, maar voor mezelf vraag ik niets aan. Kunstenaars denken dat het ze toebehoort omdat ze hard werken, maar overal werken mensen hard voor niets. Op de universiteit maken mensen ook veel overuren zonder dat ze daar extra geld voor krijgen."

De mentaliteit van *do it yourself* zit er ingebakken. Ze komt uit een ondernemende, artistieke familie. Haar vader is musicus en beeldend kunstenaar, haar moeder is designer en meubelmaker, en haar opa had een biologische zaadhandel.

Hoe werkt deze achtergrond door in je huidige aanpak?

"Ik ben opgegroeid met het idee dat je zelf dingen moet aanpakken als je iets wilt. Ik klop gewoon her en der aan. Mensen schamen zich snel om die stap te zetten. Ik heb geen drempel, ik heb ook geen last

van afgunst en jaloezie. Dan is het keileuk om iemand te benaderen. Ook voor mijn modellenwerk ga ik op deze manier te werk. Ik bel vaak zelf naar een modebedrijf dat ik interessant vind. Het heeft me al veel mooie fotoshoots opgeleverd.”

Is het niet lastig om met alle werkzaamheden die je nu hebt alles alleen te blijven doen? “Klopt. Voor mijn muziek denk ik inmiddels dat een label toch wel handig kan zijn. Bij een volgende cd durf ik het los te laten. Als ze de distributie en marketing overnemen, graag. Maar aan de muziek mogen ze niks doen. Geen nieuwe opnames, geen artistieke concessies. Als ik zo'n label niet tegenkom, ga ik gewoon op dezelfde voet verder.”

Kun je wel samenwerken als je altijd het heft in handen wilt hebben? “Samenwerken is alleen maar leuk. Ik vind het heel mooi als mensen mijn werk willen uitvoeren. Het is als cadeautjes uitpakken. Ze mogen daar ook veel vrijheid in nemen. De noten zijn bepaald, maar doe er alsjeblieft mee wat je wilt.”

NET ALS TOILETBEZOEK

Zoals ze praten over kunst onzinnig vindt, zo heeft ze het liever ook niet over de ideeën achter haar eigen werk. “Je moet het als luisteraar of lezer gewoon ervaren.” Er valt volgens haar niet veel over te zeggen. “Het is iets wat eruit moet. Ik zie het schrijven van muziek en van woorden als toiletbezoek. Als je aandrang voelt, moet je het doen.” Bij Neutkens ontstaat alles in een vacuüm, zoals ze het zelf noemt. Dat geldt ook voor het schrijven

*'Ik ben niemand
iets verschuldigd,
alleen mezelf'*

Geboren 1998 (Eindhoven).

Opgegroeid in Vessem.

Studie Engels (niet voltooid) en kunstgeschiedenis (2017-2020).

Werk uitgevoerd door Phion, Alma Quartet, Nederlands Kamerkoor, Dutch String Collective, Ensemble Ruspoli, Mallet Collective/Percussion Friends, Camiel Boomsma, Nederlands Saxofoon Octet, Kika Sprangers.

Activiteiten Ambassadeur van Young Stedelijk van het Stedelijk Museum Amsterdam. Schrijft voor het *Eindhovens Dagblad* over popmuziek. Deed model-lenwerk voor onder meer *Harper's Bazaar*. Haar album *September* (2020) is genomineerd voor de Matthijs Vermeulenprijs 2021, een belangrijke Nederlandse compositieprijs.

van haar roman. "Ik heb weleens de auto langs de kant gezet om te gaan schrijven. Als de ideeën komen, slaap ik heel slecht. Het is slopend. Het moet diep van binnen-uit komen. Dat gaat heel intuïtief. Het boek heeft zo zijn eigen vorm moeten vinden. Ik vond het doodeng om aan te werken."

Is er een relatie tussen je muziek en je fictie? "Als ik ze moet omschrijven, dan zie ik zowel muziek als fictie als heel dicht, heel *dense*. Iets waar je niet omheen kunt. Het moet één goed idee zijn en dat moet dan groeien, maar vanaf het begin moet het kloppen. En verder moet je er niet te veel over nadenken."

Kwam je fictie voort uit je muziek? "Nee, het schrijven van verhalen is niet iets wat er later bij is gekomen. Ik deed het altijd al, net als componeren. Ik ben alleen heel lang bang geweest dat het niet dezelfde zeggingskracht zou hebben, maar dat is nu met deze debuutroman wel gelukt. Noten schrijven en woorden schrijven zijn de twee dingen waar ik het meest van hou. Ze staan gelijk aan elkaar. Met beeldende kunst ben ik nog zoekende naar de juiste vorm."

Wat komt eerst: het idee of de vorm? "De vorm staat op de tweede plek, het idee voorop. Daarom kan ik gemakkelijk

switchen tussen verschillende disciplines. Het gaat om het uiten. Het kan misschien zijn dat ik op een gegeven moment nooit meer noten schrijf, alleen nog maar teksten. Dat is prima, als dat het beste past."

GEEN CV DURVEN OPSTUREN

De buitenwereld heeft er soms moeite mee dat Neutkens niet vast te pinnen is, merkt ze. Daar ergert ze zich aan. "Mensen hebben mijn werk weleens neoklassiek genoemd. Als ik ergens een hekel aan heb, is het aan neoklassiek. Dat vind ik behang. Ik ben geen genre, ik ben een persoon. Ik hoor nergens bij, ik wil geen sticker opgeplakt krijgen. Als het op die manier moet, dan stop ik ermee."

Het komende jaar is al goed gevuld. In november debuteert ze met haar roman *Een blote man beminnen* en in mei verschijnt een nieuwe cd, uitgevoerd door de strijkers van het Alma Quartet. Als ambassadeur van Young Stedelijk gaat ze met andere jonge kunstenaars tentoonstellingen opzetten, lezingen organiseren en ervoor zorgen dat studenten interessante galerieën kunnen bezoeken. "We proberen de barrières tussen de grote, enge kunstwereld en jonge bezoekers te doorbreken. Een thema dat mij aanspreekt en dat ik in dit project naar voren wil brengen, is 'ruimte en vluchtelingenproblematiek'. Hoe maak je een plek in de wereld die voor iedereen gelijkwaardig is?"

En dan ben je ook nog popjournalist en kunsthistorica voor kranten zoals het Eindhovens Dagblad. Je durft wel érg veel podia aan. "Mensen vinden het ook gek dat ik niet bang ben om op mijn bek te gaan. Ik dacht zelf ook heel lang dat ik een angstig mens was, maar ik ben alleen angstig als ik niet mijn eigen beslissingen kan nemen. Ik krijg weleens argwanende reacties als ik vertel wat ik allemaal doe. Een cv durf ik niet meer op te sturen, want dan geloven mensen me niet. Ze vinden het verdacht."

Mensen zullen moeten geloven dat je óók nog aan een symfonie werkt. "Normaal gaat zo iets via een opdracht. Ik ben er gewoon zelf aan begonnen. Het is maar de vraag of er een orkest is dat het wil spelen. Het is überhaupt de vraag of het iets wordt. Als het niets wordt, is dat ook niet erg. Ik ben er graag mee bezig. Ik ben niemand iets verschuldigd, alleen mezelf." ■

Al bijna dertig jaar eten **Marie-José Smits, Lenie Heuven, Thea Caris** en **Margo Pepels** geregeld samen. Ze kennen elkaar van de studie orthopedagogiek (destijds gevestigd op de zeventiende verdieping van het Erasmusgebouw). Nadat ze waren afgestudeerd, wilden ze elkaar blijven zien, om lief en leed te delen. "Eén keer zijn we uit eten geweest, maar dan kun je toch niet vrijuit praten."

TEKST PETER ZUNNEBERG FOTO BERT BEELEN

VRIENDEN VOOR HET LEVEN

"Jij bent wel goed met kinderen", kreeg Marie-José op de middelbare school te horen. "Ga jij maar pedagogiek doen." Maar haar eerste jaren zaten vol statistiek en het kind was in de studie nauwelijks te bekennen. "Ik stortte me in leuke dingen, zoals het studentencabaret, waarvan ik nu nog de liedjes ken." Ook Lenie moest wennen aan haar studentenbestaan. "Vooral aan het wonen in een stad. Maar de natuur buiten de stad maakte veel goed." Het is aan professor Juliaan Van Acker te danken dat de vier elkaar überhaupt leerden kennen. Thea en Lenie studeerden bijvoorbeeld slechts één jaar gezamenlijk, maar kwamen met elkaar in contact via zijn gezinsproject. "Marie-José en Lenie waren student-assistent bij Van Acker en Thea en ik hebben nog college van hem gehad over de aanpak die hij had ontwikkeld", herinnert Margo zich. "Ik vond dat soms ingewikkeld, dat ik als 22-jarige student in een gezin kwam en ouders moest vertellen wat zij anders moesten doen in de omgang met hun puberkinderen." Voor Marie-José was het student-assistentschap een doorbraak. "Niet alleen verdiende ik hartstikke goed, maar ik begon ook te begrijpen waar het in de studie om ging." Wanneer ze precies zijn begonnen met afspreken en samen eten, is niet helder. "Ik dacht voordat ik ging trouwen", zegt Thea, "dus dat is dertig jaar geleden." "Dat kan niet", reageert Lenie, "want ik ben pas in 1992 terugverhuisd van Breda naar Nijmegen." In ieder geval was het nadat ze alle vier waren afgestudeerd. Wat is er sindsdien veranderd? Eigenlijk niets. "Nou ja", zegt Thea, "wij zijn lekkerder gaan koken." Het geheim van hun vriendschap is moeilijk te benoemen.

Marie-José doet een poging. "We zijn erg gelijkgestemd, hebben hetzelfde gevoel voor humor en houden allemaal wel van een lekkere roddel." De anderen knikken. Margo: "We hebben het vooral over onszelf, hoe het met ons gaat, wat we hebben meegemaakt of waar we met vakantie zijn geweest. Het gaat ook wel over onze studententijd, omdat we daarvan gezamenlijk veel mensen kennen. Eigenlijk praten we zelden over werk." "Hooguit over extreme dingen, zo van: wat me nou toch is overkomen", vult Marie-José aan. "En we hebben het ook over serieuze zaken waar we mee zitten." Buiten het eten om zijn er ook wel ontmoetingen geweest, zoals bij verhuizingen of bruiloften. "Jullie zijn laatst nog bij mijn concert komen kijken", herinnert Thea haar vriendinnen. "Ik ben begonnen met trompet spelen en ben nog niet erg goed. Maar dan komen ze toch." Samen een weekend weg of uit eten gaan, vinden ze niet nodig. Eén keer zijn ze gezamenlijk als een soort jubileumviering uit eten geweest. "Dat was leuk, maar het voelde toch anders", zegt Thea. "Onze gesprekken zijn altijd zeer geanimeerd en als we bij iemand thuis zijn, hoeven we geen rekening te houden met andere gasten." Als Lenie vertelt dat de Thomas van Aquinostraat helemaal verbouwd is, reageren de anderen verbaasd. "Het is heel mooi geworden, jullie zouden eens moeten gaan kijken." "Ik ben ook wel benieuwd wat er op de zeventiende verdieping van het Erasmusgebouw veranderd is", mijmert Margo. "Kunnen we daar ook niet eens een kijkje gaan nemen?" Lenie: "Goed idee, ik heb daar nog wel een contact en zal het vragen." ■

Uw Radboud-vriendschap
ook in deze rubriek?
Mail naar de redactie:
info@alumni.ru.nl

‘WE HOUDEN ALLEMAAL WEL VAN EEN LEKKERE RODDEL’

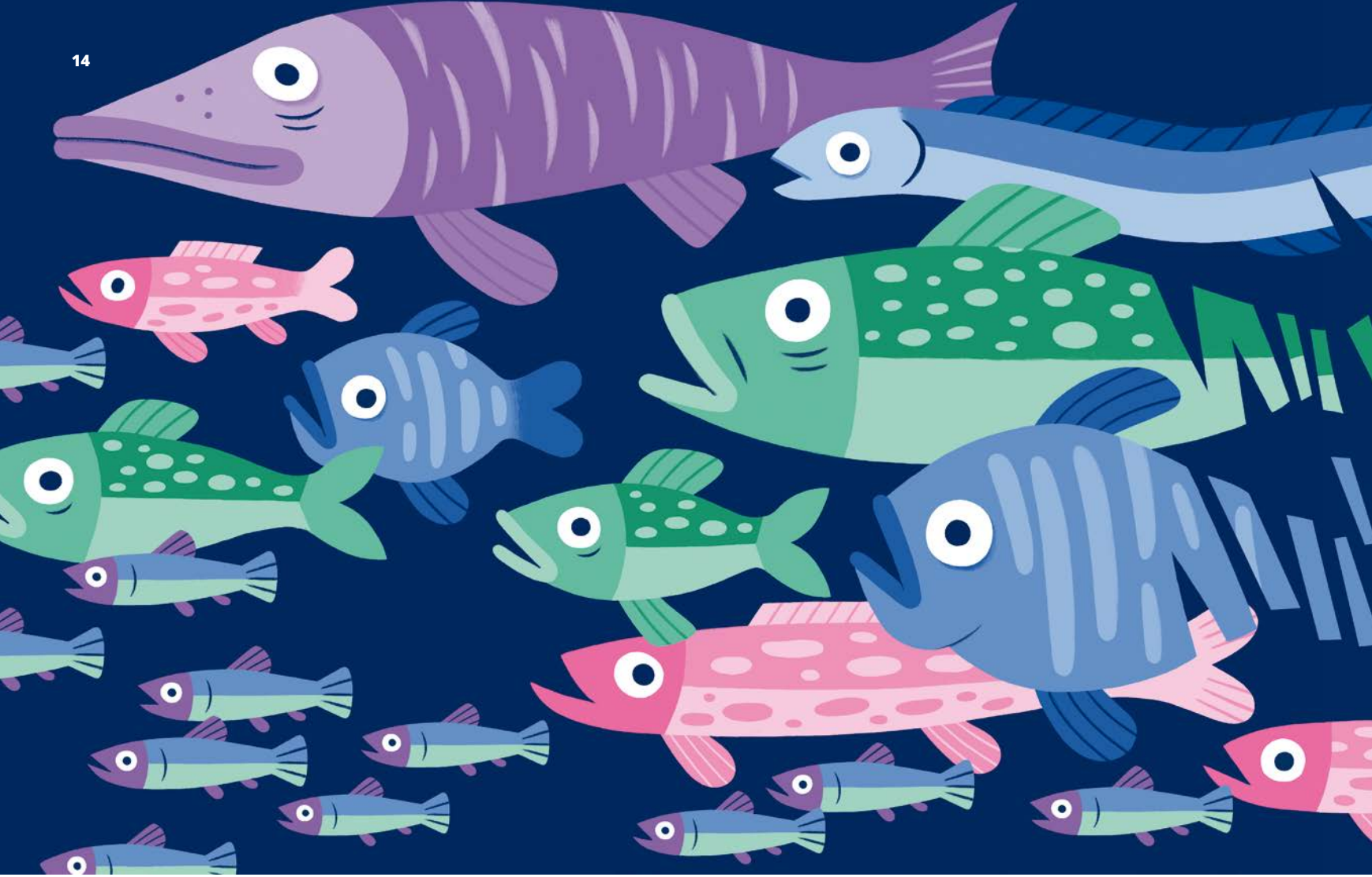
VAN BOVEN NAAR BENEDEN:

MARIE-JOSÉ SMITS 1958
STUDEERDE ORTHOPEDAGOGIEK
VAN 1976 TOT 1987.
WOONT IN NIJMEGEN.
WERKTE ALS GZ-PSYCHOLOOG
IN DE FORENSISCHE PSYCHIATRIE.

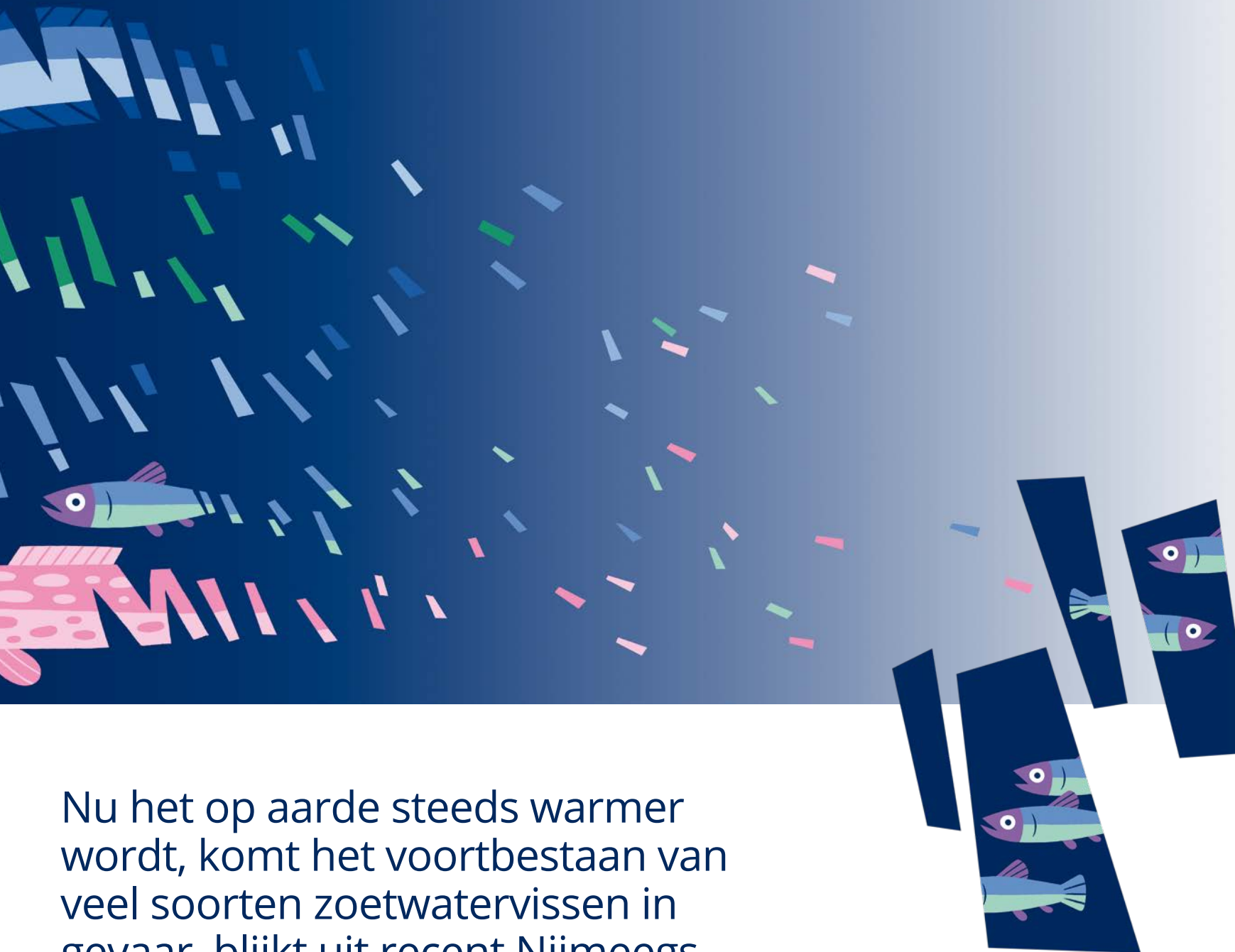
MARGO PEPELS 1965
STUDEERDE ORTHOPEDAGOGIEK
VAN 1984 TOT 1991.
WOONT IN NIJMEGEN.
WERKT ALS GZ-PSYCHOLOOG IN
DE FORENSISCHE PSYCHIATRIE.

LENIE HEUVEN 1961
STUDEERDE ORTHOPEDAGOGIEK
VAN 1981 TOT 1986.
WOONT IN BERG EN DAL.
WERKT IN EIGEN PRAKTIJK VOOR
LICHAAMSGERICHT WERKEN.

THEA CARIS 1965
STUDEERDE ORTHOPEDAGOGIEK
VAN 1985 TOT 1991.
WOONT IN LENT.
WERKT ALS GZ-PSYCHOLOOG BIJ
GGNET.

**Help, de rivieren
worden te warm**
- en dat is slecht
nieuws voor de
vissen

Nu het op aarde steeds warmer wordt, komt het voortbestaan van veel soorten zoetwatervissen in gevaar, blijkt uit recent Nijmeegs onderzoek. Waarom is het zo'n probleem als er soorten uitsterven? En belangrijker: wat kunnen we eraan doen? "De scenario's zijn hoopvol en treurig tegelijk."

“Kijk”, zegt Aafke Schipper, en ze gaat met haar muispijtje over vier paars-geelgekleurde wereldkaartjes. “Hier zie je hoe-

veel procent van de vissoorten te maken krijgt met extremere omstandigheden dan ooit. Hoe groter de gele gebieden, hoe slechter de situatie.” Je hoeft geen expert te zijn om het verschil te zien tussen de vier kaarten. Bij het scenario van gemiddeld 1,5 graden Celsius opwarming is de wereld nog vooral paars, met wat gele vlekjes. Maar bij de kaartjes voor 2,

Aafke Schipper

3,2 en 4,5 graden opwarming worden die gele vlekken steeds groter. Op de laatste wereldkaart is bijna heel Zuid-Amerika felgeel. “Dat betekent dat bij een opwarming van 4,5 graden bijna alle soorten zoetwatervissen daar te maken krijgen met condities waardoor ze mogelijk uitsterven.”

Schipper is milieuwetenschapper aan de Radboud Universiteit. Ze doet onder meer onderzoek naar de leefgebieden van zoetwatervissen. Voor die dieren maakt het een gigantisch verschil, ontdekte ze, als we de opwarming van de aarde kunnen beperken. En dat is goed nieuws – voor dierenliefhebbers, maar ook voor ambitieuze beleidsmakers die munitie zoeken voor hun klimaatplannen. “Die 3,2 graden opwarming krijgen we als we alle huidige beleidsmaatregelen uitvoeren en verder niets doen. Maar in onze modellen zie je dat de schade voor vissen veel kleiner blijft als we ons weten te beperken tot de 1,5 graden uit het Parijsakkoord. Eerlijk gezegd was ik daar zelf ook verrast over: het maakt écht veel uit.”

COMPLEET BEELD

Schipper en haar collega's zijn de eersten ter wereld die grootschalig biodiversiteitsonderzoek doen naar zoetwatervissen. “Er zijn best veel onderzoeksgroepen die de verspreiding van zoogdieren modelleren, of van vogels. Maar mondiale modellen die iets zeggen over zoetwatervissen, die waren er nog niet. In dat gat zijn wij gesprongen.” De onderzoekers keken niet alleen naar het effect van klimaatopwarming op de vissen. Ze onderzochten ook in hoeverre de leefgebieden van de dieren versnipperd zijn of raken – bijvoorbeeld door de aanleg van rivierdammen. Om de effecten in kaart te brengen, brachten ze datasets uit de hele wereld bij elkaar in een model. “Er bestaan

zo'n 15.000 soorten zoetwatervissen. Wij bekeken de gegevens van 11.500 soorten; dat geeft een behoorlijk compleet beeld.”

VOEDSELWEB

Nu kan een cynicus zeggen: tja, jammer voor die vissen als ze uitsterven. Waarom is het zo erg als soorten verdwijnen? “Deels is dit vraagstuk een ethische kwestie”, aldus Schipper. “Ik denk dat veel mensen diep vanbinnen wel voelen: dit mag gewoon niet gebeuren. Het is simpelweg onethisch als door toedoen van één soort – de mens – allerlei andere soorten op aarde verdwijnen.”

Voor wie daar weinig bij voelt: er kleven ook andere nadelen aan een wereld zonder zoetwatervissen. Sterven soorten uit, dan heeft dat vaak invloed op het hele ecosysteem. “Hoe dat precies werkt, hangt af van een aantal aspecten”, aldus Schipper. “Is de soort die verdwijnt bijvoorbeeld herbivoor of carnivoor? En hoe zit het voedselweb precies in elkaar?”

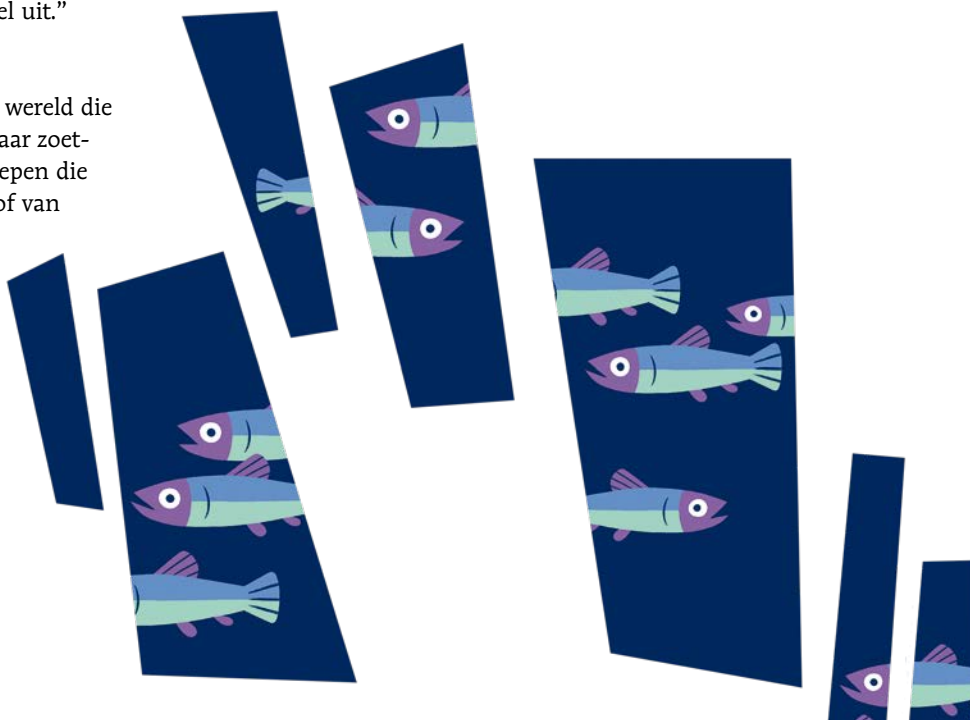
Verdwijnt een vissoort die andere vissen eet, dan kan een vis die algen eet daarvan ‘profiteren’. Ofwel: van die vissoort komen er méér. “Dan worden er ook meer algen opgegeten, en neemt de CO₂-opname vanuit de atmosfeer af. Zo kan het uitsterven van een bepaalde soort zelfs bijdragen aan klimaatverandering.”

**‘ER IS NOG BEST
VEEL TE REDDEN.
MAAR DAT VRAAGT
OOK HEEL VEEL’**

Ook voor mensen heeft het uitsterven van vissoorten directe gevolgen. “Met name voor bevolkingsgroepen die voor hun dagelijkse voedsel en inkomen afhankelijk zijn van de visvangst. Trouwens, doorgaans zijn dat juist niet de mensen die klimaatverandering veroorzaken. En dat raakt ook weer aan een ethische vraag: kunnen wij westerlingen, als grote vervuilers, het maken om de rekening van onze levensstijl bij anderen neer te leggen?”

IN HET NAUW

Een deel van Schippers onderzoek bestaat uit toekomstprojecties: wat zijn de verwachte gevolgen als dit of dat gebeurt?

Wetenschap in de praktijk

Aafke Schipper (1979) is universitair docent milieuwetenschap. Haar onderzoek gaat over de vraag hoe menselijke activiteit invloed heeft op de biodiversiteit. Naast haar werk aan de Radboud Universiteit werkt Schipper als onderzoeker bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Daar maakt ze grootschalige modellen die de biodiversiteit in kaart brengen. "Het mooie aan die combinatie is dat ik mijn onderzoek aan de universiteit meteen in de praktijk kan gebruiken bij het PBL. De modellen die we daar maken, ondersteunen het wereldwijde klimaat- en biodiversiteitsbeleid. Om gedegen beleid te kunnen maken, moet je weten welke acties het meeste effect hebben. Hoe groot is bijvoorbeeld het effect van klimaatverandering op biodiversiteitsverlies, ten opzichte van landgebruik of vervuiling? Als je dat weet, kun je besluiten wat je moet doen om de grootste schade tegen te gaan."

Maar de paars-gele wereldkaartjes uit haar vissenstudie tonen geen verre toekomstscenario's, benadrukt ze. "De aarde is nú gemiddeld al 1,1 graden warmer dan aan het einde van de negentiende eeuw." Bovendien, zo'n gemiddelde zegt niet alles. Extremen zoals hittegolven, droogtes en overstromingen worden door klimaatverandering groter en komen vaker voor. "En zelfs als het maar één week per jaar zo extreem heet is, kunnen vissen lokaal uitsterven. Daarom hebben wij juist die extremen als uitgangspunt genomen." Geen vrolijk verhaal. Toch oogt Schipper relatief opgewekt. Het is zéker nog niet te laat, benadrukt ze, al moeten we wel nu in actie komen. Ook als het gaat om de versnippering van leefgebieden, die andere risicofactor waar zij en haar collega Valerio Barbarossa zich over bogen. "Veel vissen worden letterlijk in het nauw gedreven, doordat grote dammen hun leefgebied inperken. Populaties worden daardoor mogelijk te klein om levensvatbaar te blijven."

LASTIG DILEMMA

Voor zoetwatervissen betekenen door de mens gemaakte dammen dus een ramp. En dat terwijl de komende jaren op veel plekken nieuwe dammen worden gebouwd – om duurzame energie op te wekken via waterkracht. "Logisch, juist vanwege de klimaatcrisis moeten we een energietransitie maken. Maar als je dat met waterkracht doet, versnipper je het leefgebied van zoetwatervissen. Zo zie je dat goedbedoelde interventies soms op een ander terrein slecht kunnen uitpakken." Een lastig dilemma, geeft Schipper toe, dat vooral speelt in gebieden rondom de evenaar. "Juist daar liggen veel plannen voor nieuwe

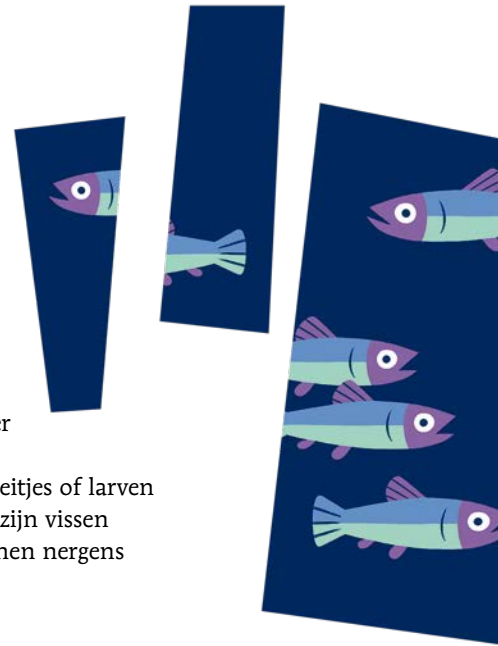
dammen. In ons model zie je dat het Amazonegebied er in negatieve zin uitspringt. Wat betreft de gevolgen van opwarming geldt dat ook voor de mediterrane gebieden: daar wordt het water niet alleen warmer, maar worden ook vaker én langer droogtes verwacht."

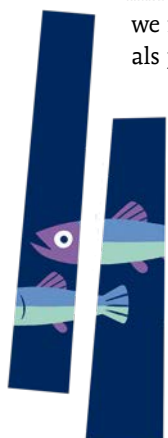
Ook extremen in de rivierafvoer kunnen zoetwatervissen in gevaar brengen. "Stroomt er ineens veel meer water in een rivier, bijvoorbeeld door extreme regenval, dan kunnen visseneitjes of larven worden weggespoeld. En bij droogval zijn vissen natuurlijk sowieso de pineut. Ze kunnen nergens heen."

WICKED PROBLEM

Genoeg redenen om te werken aan oplossingen. Maar waar begin je dan? Biodiversiteitsverlies is wat wetenschappers wel een *wicked problem* noemen: een probleem dat je door allerlei afhankelijkheden moeilijk kunt oplossen. "Doordat de aarde opwarmt, zijn soorten bijvoorbeeld genoodzaakt hun verspreidingsgebied te verleggen. Maar dat kan niet, want ze stuiten op menselijke barrières. Alternatieve energiebronnen beperken de opwarming en verminderen dus de noodzaak voor soorten om te 'verhuizen', maar gaan vaak weer ten koste van het leefgebied van soorten." Het team van Schipper werkt aan zogenaamde oplossingsgerichte scenariostudies. "Daarin rekenen we allerlei mogelijkheden door. Van 'wat gebeurt er als we allemaal op dezelfde voet doorleven' tot 'wat verandert er als we allemaal minder en slimme technologie bedenken?'"

De uitkomsten van die scenario's zijn volgens Schipper "hoopvol en treurig tegelijk". "Er is nog best veel te redden. Maar dat vraagt ook heel veel. Technologische innovaties bijvoorbeeld, vooral in gebieden waar mensen er nu nog geen toegang toe hebben. Tegelijkertijd moeten we flink terug in consumptie – vooral wij westerlingen. Links- of rechtsom betekent dat: minder vliegen, minder spullen kopen en minder of ander vlees eten. Als iedereen zou overstappen van rund- en varkensvlees naar kip en insecten, zou dat al een heel stuk schelen."

Best een uitdaging voor de gemiddelde Nederlander, dat snapt ze. “We moeten onze maatschappij echt anders inrichten. De boodschap mag ook positiever. Niet: als we niets doen, gaat de wereld naar de knoppen. Maar: als je dit doet, draag je bij aan een betere wereld. Daarbij vind ik persoonlijk dat je als overheid die verantwoordelijkheid niet voor honderd procent bij de burger kunt neerleggen. Dan verwacht je dat élk mens bij élk besluit ook duurzaamheid meeweegt – waarbij de duurzame keuze vaak ook nog duurder is. Dat vind ik echt te veel gevraagd.” In de media laait soms de discussie op wat erger is: biodiversiteitsverlies of klimaatverandering. “Ik denk dat je die twee heel moeilijk los van elkaar kunt zien. Juist omdat klimaatverandering ook een effect heeft op de biodiversiteit. Wel lijken mensen soms ‘natuur’ en ‘biodiversiteit’ door elkaar te halen. Natuur en natuurlijke hulp-

bronnen hebben we nodig, en variatie in soorten ook. Maar het is niet zo dat alle soorten die nu bestaan, essentieel zijn voor het bestaan van de mens.” Het punt is alleen, nuanceert ze, dat we niet precies weten hóéveel biodiversiteit nodig is. “Als bepaalde zoetwatervissen verdwenen zijn en we komen er dán achter dat ze toch best cruciaal waren, hebben we pas echt een probleem.”

VERVOLGONDERZOEK

Haar eerste onderzoeksresultaten gaan al de wereld over, maar Schipper zelf is nog niet klaar met de zoetwatervissen. Naast de twee factoren die haar team de afgelopen jaren onderzocht, zijn er nog veel meer bedreigingen van invloed op de overlevingskansen van de dieren. Vervolgonderzoek moet uitwijzen wélke factoren dat zijn, hoe die zich verhouden tot elkaar én hoe ze elkaar onderling beïnvloeden. Het liefst wil ze straks iets kunnen zeggen over hoe levensvatbaar een soort is. “Die stap hebben we nog niet kunnen zetten. Uiteindelijk willen we komen tot een model met

Canadese zalmen gewond door hittegolf

Deze zomer publiceerden diverse media (waaronder *The Guardian*) een video waarin te zien is hoe zalmen te lijden hadden onder de extreme hittegolven in Canada. Op sommige plekken werd het daar in juli maar liefst 49,5 graden Celsius. De watertemperatuur steeg daardoor tot 21 graden; veel te warm voor deze vissen. Op de beelden is te zien dat de zalmen grote wonden en schimmels op hun huid hebben – een gevolg van stress en oververhitting. “Je ziet hier dat een extreme situatie – de te hoge watertemperatuur – ertoe leidt dat het leefgebied van de soort in feite niet meer geschikt is, waarmee het voortbestaan van deze zalmen in gevaar kan komen”, reageert Aafke Schipper op het nieuws. “Of de vissen zich ook weer kunnen herstellen, hangt af van de mate van sterfte en hoe vaak de extremen voorkomen.”

een duidelijke eindconclusie voor beleidsmakers: als je dit doet, verdwijnen er zóveel soorten. En ook: als we dit weten te doen, kunnen we zóveel soorten redden.”

BIJZONDER DIER

En wat als het toch helemaal misgaat? Hoe zou een wereld zonder zoetwatervissen eruitzien? Schipper schudt haar hoofd. “Ik denk dat dat een armere wereld is. Dat denk ik echt. Uiteindelijk gaat het niet alleen om het nut van biodiversiteit of natuur, maar ook om de vraag wat voor planeet je voor je kinderen wilt achterlaten.” Afgelopen jaar, vertelt ze, is er weer een vissoort officieel uitgestorven verklaard: de Chinese lepelsteur. “Dat was een van de grootste zoetwatervissen op aarde – je kunt ’m voor de grap eens googelen. Dan denk ik toch: jeetje, dat was gewoon écht een mooi, bijzonder dier. Die bestond al miljoenen jaren, voordat er überhaupt mensen waren. En nu hebben we een wereld waarin de Chinese lepelsteur niet meer voorkomt.” ■

**Radboud
Fonds**

Wil jij hier ook een bijdrage leveren aan een betere wereld? Steun dan het onderzoek van Aafke. Scan de QR-code hiernaast en doneer rechtstreeks aan het onderzoek via het Radboud Fonds. Of maak een bedrag over naar NL84 ABNA 0248 6906 55 t.n.v. Stichting Radboud Fonds, o.v.v. Onderzoek Aafke Schipper.

Tijdreis

Toen ik onlangs iets wilde opzoeken in mijn oude mailbox, tuimelde ik terug in de tijd: naar 2005. Die mailbox gebruik ik alleen nog als back-up voor lange teksten, maar hij is tevens een archief van mijn eerste periode als internetgebruiker. Hele correspondenties met vrienden over muziek, films, boeken en het bouwen van een carnavalswagen blijken bewaard te zijn gebleven. Ook mijn (veelal kansloze) pogingen om met het geschreven woord een meisje voor me te winnen, hebben de tussenliggende jaren overleefd. 2005 was voor mij een bijzonder jaar, omdat ik toen eindelijk – ik was 23 – het huis uitging. Met de grappig bedoelde oproep

'Kamer gezocht voor wietplantage' probeerde ik de aandacht te trekken op de vele, overvolle prikborden in de stad en op de campus. De oproep zette ik ook in een mail die ik verstuurde naar vrienden en familie. Pas bij de veertiende kijkavond werd ik gekozen.

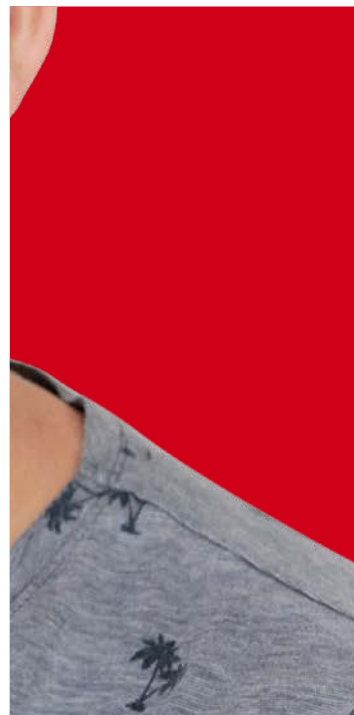
In mijn studietijd heb ik één keer de opening van het academisch jaar bezocht en dat was in 2005. Te gast waren onder meer *Idols*-zangeres Maud en de staatssecretaris van Onderwijs. In een mail haalde ik een vriend over om mee te gaan, waarbij ik vooral inzette op de komst van Maud. De staatssecretaris deed ik af als 'ene Mark Rutte'. Achteraf zou je daar ironie in kunnen lezen, maar ik denk dat ik hem toen echt niet kende. Zeker weten doe ik dat niet, ik heb er geen actieve herinnering aan. Mijn vader heeft ooit zijn twijfels geuit over nut en noodzaak van internet. Dat moet ergens rond de eeuwwisseling zijn geweest.

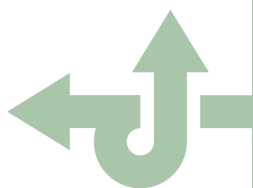
Hij begreep niet waarom dat digitale web zoveel betekenis kon hebben en zoveel geld kon opleveren. Lang bleef hij dan ook weg van de computer, het was niet aan deze hardwerken- de melkveehouder besteed. Ik heb dat altijd onthouden, omdat het laat zien dat zelfs mijn vader er soms volledig naast kan zitten. Tijdens mijn studie waren er onder geschiedkundigen grote zorgen over het vluchtige internettijdperk. Onderzoekers vreesden dat er een informatiegat zou ontstaan, omdat veel bronnenmateriaal zou vervliegen. Dat klinkt tegenwoordig vreemd, als je bedenkt dat een Twitterbericht van tien jaar geleden zomaar je carrière kan schaden. Toch ben ik bang dat ik mijn archief van het ene op het andere moment kwijtraak. Doordat ik mijn wachtwoord vergeet, een upgrade mis waardoor alles onleesbaar wordt, of Microsoft te maken krijgt met een catastrofale hack. Zo'n wonderbaarlijk archief krijg je nooit meer terug.

Dit is de laatste bijdrage van Willem Claassen als columnist van *Radboud Magazine*.

column

WILLEM CLAASSEN IS SCHRIJVER EN SCHRIJF-COACH. HIJ STUDEERDE GESCHIEDENIS (2003-2008) AAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT.

LOOP BAAN KEUZES

Alumni van dezelfde opleiding vertellen over hun (soms heel verschillende) carrièrepaden

‘HET GEEFT
ZOVEEL
VOLDOENING
OM IEMAND BIJ
EEN VOLGENDE
STAP TE
HELPEN’

Henna Texel (36) had tijdens haar master Communicatie en beïnvloeding aan de Radboud Universiteit (2014 - 2016) veel aan haar scriptiebegeleider. Met haar bedrijf Bureau Skills helpt ze nu zelf ambitieuze professionals.

“Na een bachelor aan de Vrije Universiteit zocht ik een opleiding waar je ook praktijkervaring kon opdoen. Zo vond ik de master Communicatie en beïnvloeding aan de Radboud Universiteit. Tijdens die master leerde ik – naast de boeiende theorie – mijn academische schrijfvaardigheden te versterken. Het was een drukke periode, want naast mijn studie werkte ik in Amsterdam bij stichting MaDi. Eerst begeleidde ik daar mensen met problemen als schulden en laaggeletterdheid. Later werd ik er communicatieadviseur. In 2018, na bijna tien jaar, was ik uit mijn functie gegroeid. Wel had ik toen de basis om een langgekoesterde wens te vervullen: voor mezelf beginnen. De werkzaamheden bij Bureau Skills, mijn eigen onderneming, sloten in eerste instantie aan op werk dat ik eerder deed: het begeleiden van mensen met geldproblemen. Inmiddels is de focus verschoven naar het helpen van professionals die de leiding willen nemen in hun professionele groei, omdat ze onzichtbaar zijn op de werkvloer. Ik zie vaak professionals, onder wie veel vrouwen van kleur, die hartstikke ambitieus en vaardig zijn, maar toch niet volledig tot bloei komen in hun werk. Ik kan ze bijstaan bij verschillende aspecten van hun loopbaan.

Van leren netwerken zonder op te scheppen tot hulp met solliciteren of gewoon even sparren over je ontwikkeling. Het geeft zoveel voldoening om iemand bij een volgende stap te helpen. Zo kreeg ik onlangs bericht van een dame die wist dat ze het in zich had om leidinggevende te worden, een training bij me volgde en vervolgens de moed vond om te solliciteren naar een leidinggevende functie. Met succes.

Zelfs met een diploma op zak kunnen de stap naar de arbeidsmarkt en het bereiken van je doelen knap lastig zijn, weet ik uit ervaring. Ik begon ooit op het vmbo en behaalde uiteindelijk mijn

masterdiploma. Door mijn eigen ambitie en wilskracht, maar ook door hulp van mijn afstudeerbegeleider Anneke de Graaf. Haar geduld met mij tijdens het scriptieproces waardeer ik zeer. Toch had ik niet meteen het vertrouwen om voor mezelf te beginnen. Diploma's zijn je ticket tot de arbeidsmarkt, maar het zijn je skills die de sleutel vormen. Nu ben ik gelukkig in de positie om anderen bij hun persoonlijke ontwikkeling te kunnen helpen.”

Milan (32) deed de bachelor bedrijfscommunicatie en de master Communicatie en beïnvloeding aan de Radboud Universiteit (2011 - 2016). Nu leeft hij zijn jongensdroom als officier Communicatie & Engagement bij de Koninklijke Landmacht.

"Hoewel het een jongensdroom was om bij Defensie te werken – mijn vader en opa hebben daar ook een verleden – ben ik eerst gaan studeren. Bedrijfscommunicatie werd me aangeraden, omdat het een brede opleiding is. Tijdens de master Communicatie en beïnvloeding werd het pas echt interessant. Het plezier en de passie waarmee docenten college gaven, was inspirerend. Na mijn studie ben ik in 2018 naar de Koninklijke Militaire Academie gegaan.

Toen ik daar begon, startte voor het eerst de opleiding Communicatie & Engagement (C&E). Daarbij houd je je bezig met het begrijpen en beïnvloeden van menselijk gedrag, om zo militaire doelen te behalen. Aanvankelijk mikte ik op een functie als infanterist, maar C&E was me op het lijf geschreven. Niet alleen sloot het aan bij mijn vorige opleiding, het paste ook perfect bij mijn interesse in andere culturen en gedragsbeïnvloeding. Als we in de opleiding gasten ontvingen, zeiden mijn collega's al: 'Payan, ga jij maar, jij bent een makkelijke prater.'

Als C&E-officier word je breed opgeleid: van interne communicatie en mediacontacten tot het doorgronden van hoe groepen mensen zich in een missiegebied gedragen. De eenheid C&E is nu al relevant en zal alleen maar belangrijker worden. Oorlogen worden niet enkel meer fysiek met tanks en militairen aan het front uitgevochten, maar ook in het cognitieve domein, waarbij bijvoorbeeld *big data* wordt ingezet. Daarnaast heb je steeds meer te maken met irreguliere tegenstanders die lak hebben aan burgerrechten en internationale verdragen. In dat snel veranderende slagveld is manoeuvreren met informatie een heel belangrijk wapen.

Hoewel ik nog van alles wil in mijn leven, zit ik echt op m'n plek bij Defensie. Je werkt samen met fijne collega's en je bouwt waardevolle herinneringen op. Nagenoeg alles wordt voor je geregeld, het werk is flexibel, je kunt extra opleidingen volgen en je ziet iets van de wereld. Onlangs konden we nog hulp bieden bij de overstromingen in Limburg en ben ik op missie geweest in Litouwen. Dat geeft veel voldoening. Ik ben een trotse militair. De grap van de eeuw is dat ik betaald krijg om dit te mogen doen."

'BETAALD KRIJGEN OM DIT TE MOGEN DOEN, IS DE GRAP VAN DE EEUW'

Nederlandse hulp bieden om overbelaste Surinaamse artsen en verpleegkundigen bij te staan. Met die gedachte werd in mei 2020 vanuit het Radboudumc 'Missie Suriname' opgezet. Vijf gezondheidswerkers blikken terug op de inmiddels volbrachte missie. "Bij de debriefings liepen de emoties vaak hoog op, vooral bij jonge verpleegkundigen en artsen."

Coronasteun in

TEKST JOEP DORNA | FOTOGRAFIE ANP (RANU ABHELAKH) EN MARCEL REKERS

DENISE TELGT (INFECTIOLOOG, 55)

In april 2021 vertrok Denise Telgt samen met infectioloog Jeroen Schouten naar Suriname. Het idee was om daar een duurzame bijdrage te leveren aan de door corona overbelaste gezondheidszorg, na alle acute Covid-hulp in 2020. Juist op dat moment begon een nieuwe Covid-golf, groter en heftiger dan de eerste. De hulp aan Suriname vanuit de Nederlandse overheid was in januari gestopt, maar werd door de ernst van de nieuwe golf toch weer opgepakt. "Ik zat er niet om een nieuwe missie te springen, maar we hadden geen

keus. We konden niet blijven toekijken terwijl de nood zo hoog was. De ziekenhuizen lagen vol. Ik kon helpen en had nog veel vakantiedagen."

"We schrokken ontzettend van wat we zagen. Ze noemden het code zwart, en dat was het ook echt." De toeloop van een enorm aantal doodzieke mensen plaatste het zorgpersoneel voor lastige dilemma's. Wie krijgt een ic-bed in een ziekenhuis? Waar kan ik deze patiënt plaatsen? "Elke avond hadden we als Nederlanders een debriefing in het hotel. Dan liepen de emoties over de gebeurtenis-

sen vaak hoog op, vooral bij jonge verpleegkundigen en artsen."

Elke week vertrokken nieuwe hulpverleners naar Suriname en vlogen anderen terug. Telgt coördineerde de operatie: soms vanuit Paramaribo, maar vaker vanuit Nederland. "Naast mijn normale baan was ik er soms tientallen uren per week mee bezig. Af en toe voelde ik me net een koerier: dan moest ik lakens ophalen of medicijnen wegbrengen. Elke vrijdag, als er een groep vertrok vanaf Schiphol, sprak ik ze toe en kon ik ze tenminste nog even in de ogen kijken.

DENISE TELGT

LIEKE KOGGEL

Suriname

Stond ik daar weer, om half negen 's ochtends op het vliegveld."

Nadat de situatie iets was verbeterd, vertrokken volgens afspraak eind augustus de laatste hulpverleners uit Suriname. Telgt: "Hopelijk heeft het onderwijs dat we hebben gegeven en de protocollen die we samen hebben geschreven, iets geholpen aan de versterking van de Surinaamse gezondheidszorg." Dat ligt in de handen van Suriname zelf, zegt ze. "Nederland heeft er een handje van om ongevraagd advies te geven, maar dat is niet de bedoeling."

LIEKE KOGGEL (ARTS-ONDERZOEKER, 28)

Op het hoogtepunt van de missie waren zo'n veertig Nederlandse artsen en verpleegkundigen actief, in de laatste week nog zes, onder wie Lieke Koggel. Ze werkte in het Wanica-ziekenhuis, zij aan zij met Surinaamse collega's. "De onderlinge sfeer was ontzettend goed. Als je nauw samenwerkt in het ziekenhuis, deel je vanzelf persoonlijke verhalen. Dan graptten we over hoe ik verliefd zou worden op een Surinaamse verre vriend. Een kwaliteit van Surinamers is relativeren

en omgaan met problemen. Daar kunnen wij nog wat van leren."

Na afloop van een werkdag praatten de Nederlandse hulpverleners samen na. "Sommige gebeurtenissen blijven in je hoofd spoken, zo zijn er tijdens mijn dienst drie mensen overleden. Dan is het fijn om de ervaringen van anderen te horen. We hebben in korte tijd zoveel meegemaakt. Ik denk dat we in Nederland elkaar nodig hebben om dat een plekje te geven."

FENNA JANSSEN

MARCEL REKERS

FENNA JANSSEN (ARTS-ONDERZOEKER, 32)

Waar in Nederland vooral ouderen in het ziekenhuis lagen, belandden in Suriname ook veel jongeren op de intensive care. Veertigers, dertigers en zelfs twintigers, met of zonder voorgeschiedenis, moesten noodgedwongen aan de beademing. "Heel heftig om te zien", zegt Fenna Janssen, die zoekt naar een verklaring voor de toeloop van zoveel jongeren. "Sommige Surinaamse etnische groepen zijn waarschijnlijk genetisch extra kwetsbaar voor het virus, al zijn hier nog geen cijfers over bekend."

In de zomer twijfelden veel Surinamers nog over een vaccinatie. "Ik denk dat het vertrouwen in de overheid er minder is. Eerder kregen Surinamers de in hun ogen afgedankte AstraZeneca-vaccins, die in Nederland niet meer nodig waren. Ik begrijp helemaal dat je daarbij bedenkingen hebt." In het ziekenhuis zag Janssen echter de andere kant van de medaille. "Helemaal als je in een risicogroep valt, kan een vaccin een hoop ellende schelen. Ik heb bij doodzieke patiënten aan bed gestaan die zeiden: ik heb ongelooflijke spijt dat ik me niet heb laten vaccineren."

MARCEL REKERS (VERPLEEGKUNDIGE, 58)

Veruit de meeste Surinamers wonen in de omgeving van Paramaribo, waar om die reden de meeste Nederlandse hulpverleners waren gevestigd. Maar een klein groepje hielp in Nickerie – in het uiterste noordwesten van het land – in een ziekenhuis met slechts vier (later vijf) ic-bedden. Marcel Rekers: "Wat me het meest bijblijft, is de eenzaamheid van de mensen die er lagen. Uit angst voor nieuwe besmettingen mochten ze niemand ontvangen. Dat vond ik als verpleegkundige ontzettend moeilijk."

VAN LINKS NAAR RECHTS: LIEKE KOGGEL, FENNA JANSSEN, FLEUR FRANKEN, NARDIE CALLENDER, DENISE TELGT EN KELLY VOIGT

PATRICIA VAN DUIN EN SIESHEM BINDRABAN

Meerdere foto's op deze pagina's zijn gemaakt door Rekers, die tevens freelance fotograaf is. Van zieke patiënten, hardwerkende verpleegkundigen en van de uitgestrekte vlaktes van het land. "Ik vond dat ik als verpleegkundige én professioneel fotograaf deze historische pandemie moest vastleggen." Veel foto's tonen de verschillen in gezondheidszorg tussen Nederland en Suriname. "In Suriname worden ic-patiënten bijvoorbeeld niet in slaap gebracht. Dat we door een gebrek aan middelen niet de beste zorg konden leveren, was moreel soms lastig."

PATRICIA VAN DUIN

(IC-VERPLEEGKUNDIGE, 52)

In het kielzog van de hulpverlening kwam een grote voorraad medicijnen, beademingsmachines, bloeddrukapparaten en andere medische hulpmiddelen. Patricia van Duin ging mee om te helpen én om uitleg te geven. Zo vertelde ze in Nickerie over de twee nieuwe beademingsmachines, tot blijdschap van zowel patiënten als zorgverleners. "Een jongen lag aanvankelijk aan een beademingsmachine die voor transport was bedoeld, niet comfortabel.

Met de nieuwe machine kon hij zijn geluk niet op."

Wat Van Duin is bijgebleven: het harde werken van de Surinaamse zorgmedewerkers. Die deden vaak dubbele diensten om de zorg draaiende te houden. "Daar heb ik enorm veel respect voor. In eerste instantie vroeg ik me af wat ze aan ons hadden, maar al snel merkte ik hoe fijn het voor hen was dat we hielpen. Door als Nederlanders medicatie uit te delen en mensen te wassen, hebben we de druk voor hen enorm verlicht." ■

Een gezonde samenleving vraagt ook om medemenselijkheid

In het boek *Een gezonde samenleving* delen wetenschappers van de Radboud Universiteit en het Radboudumc hun inzichten over gezonder leven en werken. “Het is een oproep tot dialoog en medemenselijkheid, maar ook een uiting daarvan.”

TEKST INGE MUTSAERS ILLUSTRATIE GETTY IMAGES

“Laten we hierover in gesprek gaan.” Toen de 22-jarige influencer Famke Louise zich vorig jaar september bij *Jinek* fel verzette tegen de coronamaatregelen, deed intensivist

Diederik Gommers deze kalme en verrassende handreiking. In plaats van zich te voegen bij het leger criticasters van de hashtag #ikdoenietmeermee, koos de Rotterdamse hoogleraar van het Erasmus MC voor een onverwachte reactie. Hij luisterde, nam de influencer serieus als gesprekspartner en toonde zich ook na de uitzending betrokken. Het was het startpunt van een bijzondere samenwerking tussen de vlogger en de intensivist die bovendien resulteerde in een coronacampagne op Instagram.

De manier waarop Gommers omging met Famke Louise is een mooi voorbeeld van waar ook het boek *Een gezonde samenleving* toe oproept, vertelt hoogleraar Olivier Hekster: in gesprek gaan met elkaar, medemenselijkheid tonen en samenwerken. Hekster, hoogleraar Oude geschiedenis aan de Radboud Universiteit, is een van de redacteurs van het boek, dat vorige maand verscheen bij uitgeverij Prometheus. In *Een gezonde samenleving* buigen Nijmeegse wetenschappers van verschillende bloedgroepen zich over vraagstukken rond werk, zorg en het dagelijkse leven en dragen ze oplossingen voor verbetering aan.

Het boek laat volgens Hekster zien hoe Radboud-wetenschappers zich met belangrijke maatschappelijke vragen bezighouden. “Het beeld van de universiteit als ivoren toren is al lang achterhaald. Ik ken geen wetenschapper die niet op een of andere manier bezig is met hoe zijn of haar onderzoek zich verhoudt tot maatschappelijke vragen. Het academisch engagement is groot.” Zo is Hekster zelf betrokken bij onderzoek naar de vraag hoe historische innovaties ons helpen om succes of mislukking van moderne innovaties te begrijpen.

HEALTHY SOCIETY

Gezond leven is iets wat ons steeds meer bezighoudt. Maar wat is gezondheid? Wanneer ben je gezond? En bestaat er ook zoiets als gezond samenleven? Allemaal vragen die tijdens de coronacrisis urgent

LEZERSACTIE

Wilt u **Een gezonde samenleving** gratis ontvangen? Mail dan uw adresgegevens naar secretariaatdmc@ru.nl. De eerste twintig aanvragen worden gehonoreerd.

zijn geworden. “Toch gaat het idee van de bundel aan de crisis vooraf”, vertelt de historicus. Ook daarvoor kampte de Nederlandse samenleving al met problemen en werden er groepen uitgesloten. Hekster: “Denk aan het hoge aantal burn-outs onder studenten, de explorerende zorgkosten, stigmatiserende stoornisetiketten in de psychiatrie, psychische klachten bij jongeren, en overgewicht. Als universiteit willen we niet aan de zijlijn blijven staan in een samenleving die worstelt met zo’n breed scala aan problemen.”

Ook het college van bestuur neemt de maatschappelijke taak van de universiteit serieus. Niet voor niets lanceerde de Radboud Universiteit in 2019 de ‘Je bent nodig’-campagne. Klimaat, democratie, veiligheid, ongelijkheid: de samenleving staat voor grote, complexe uitdagingen die niet vanuit één discipline kunnen worden opgelost. Daarom staat ook interdisciplinaire samenwerking hoog op de Radboud-agenda. Vanuit die gedachte lanceerde een aantal wetenschappers van verschillende faculteiten in 2016 het universiteitsbrede samenwerkingsproject ‘Healthy society’, dat vervolgens steun kreeg van het universiteitsbestuur. Binnen het project werken onderzoekers vanuit verschillende faculteiten van de universiteit én het Radboudumc samen aan de vraag wat een gezonde samenleving is.

Die samenwerking over vakgebieden heen heeft geresulteerd in het boek dat nu op tafel ligt, met daarin een bonte verzameling aan onderwerpen, variërend van de flexibilisering van werk en de beleving van ziekte tot de kracht van verhalen in coronatijd. Hekster: “Het is een brede waaier, maar alle essays gaan over hoe bepaalde ontwikkelingen of de inrichting van de samenleving mensen raakt in hun fysieke of mentale welzijn, of mensen buitensluit. De bijdrage over de mode-industrie laat bijvoorbeeld zien hoe die, ondanks glitter en glamour, bol staat van uitbuiting van mensen en hulpbronnen.”

Toch reikt de bundel verder dan een beschrijving en analyse van de ‘maatschappelijke ziekten’ – of liever uitdagingen – die de samenleving het hoofd moet bieden. Hekster: “De wetenschappers laten ook zien hoe we met die uitdagingen om kunnen gaan – ze bieden een perspectief op wat een gezonde samenleving kán

Een gezonde samenleving.

Wetenschappelijke perspectieven in tijden van crisis | Onder redactie van Marieke van den Brink (hoogleraar Gender en diversiteit), Olivier Hekster (hoogleraar Oude geschiedenis) en Gert Jan van der Wilt (hoogleraar Health technology assessment aan het Radboudumc) | Uitgeverij Prometheus | Verkrijgbaar in de boekhandel | € 20,-.

OLIVIER HEKSTER

zijn.” Zo beschrijft een van de bijdragen hoe gedrag wordt beïnvloed door de omgeving en het sociale netwerk, en hoe alleen een interdisciplinaire aanpak werkt om mensen actief te krijgen en te houden. Andere bijdragen onderzoeken manieren om gezonder te werken, om verschillen te verkleinen in gezondheidsgedrag tussen hoog- en laagopgeleiden, en weer een andere bijdrage wijst een route naar een gezondere kledingindustrie. Voor dit laatste geeft Anneke Smelik concrete voorbeelden van verduurzaming, zoals bindende afspraken met de modebranche (denk aan het Convenant duurzame kleding en textiel), een vertraging van het productie- en consumptieproces én het gebruik van nieuwe materialen, zoals hennep en brandnetel.

MEDEMENSELIJKHEID

Dat wetenschappers zich wagen aan uitspraken over zulke urgente maatschappelijke vraagstukken is niet vanzelfsprekend, aldus Hekster. Vaak vinden ze het lastig om vrijuit te spreken over kwesties die niet helemaal samenvallen met hun eigen vakgebied. “Als we onze expertise als wetenschapper breder durven definiëren, verruimt dat onze blik. Het boek is in die zin ook een oproep aan wetenschappers om zich te durven uiten op gebieden die misschien net verder reiken dan hun eigen expertise.” Het is een ideologische bundel, erkent de historicus. “Een oproep om met elkaar in gesprek te gaan en rekening te houden met elkaar. Dat klinkt heel soft, maar dat vind ik niet erg. Eigenlijk roept de bundel op tot wat ik ‘medemenselijke wetenschap’ zou willen noemen.” Voor de historicus impliceert medemenselijkheid niet alleen samenwerking met andere disciplines en culturen, maar ook dat wetenschappers in hun onderzoek en onderwijs rekening houden met de mensen met en voor wie ze werken. Dat zo’n enorme diversiteit aan wetenschappers vanuit de hele campus aan het boek heeft bijgedragen, vanuit interesse voor maatschappelijke vraagstukken, vervult de hoogleraar met trots. “Deze bundel is niet alleen een oproep tot dialoog, medemenselijkheid en engagement, het is daar vooral ook een uiting van.” ■

A large crowd of people is seen from behind, looking towards a stage. The stage is illuminated with numerous red spotlights that create a dense, vibrant atmosphere. In the center of the stage, a performer in a white suit stands on a raised platform, playing a guitar. Behind them is a large, glowing red grid structure that recedes into the distance, creating a sense of depth. Other band members are visible on the stage, including a drummer and a bassist. The overall scene is a high-energy concert performance.

Een leven in de wachtstand

Wat corona doet met jongerencultuur

Wat betekent voor jongeren een leven zonder festivals en nachtleven? Een rondgang langs wetenschappers en cultuurmakers levert een zorgelijk beeld op. “Het gaat er niet om dat jongeren hun pleziertje kwijt zijn, nee, ze missen een belangrijk deel van hun identiteitsontwikkeling.”

TEKST BEA ROS & JOZIEN WIJKHUIJS | FOTOGRAFIE GERARD VERSCHOOTEN

“Ik heb anderhalf jaar goed geslapen, maar me geen moment echt uitgerust gevoeld. Toen ik in het weekend dat alles weer open mocht, ben gaan feesten, werd ik op zondagmiddag wakker en voelde ik me zo gelukkig, ik had zoveel levenslust weer.” Cees de Beer

Spoken word-artiest Cees de Beer werd eind oktober 2019 nachtburgemeester van Nijmegen. Voor hij goed en wel de nachtcultuur kon promoten, brak corona uit. “Het voelt alsof je je inschrijft voor een voetbalwedstrijd en ineens moet gaan zwemmen. Dan sta je daar, met je bal.” Wat is de kracht van de nacht en hoe komt het dat we die zo missen? Wat betekent het voor (vooral) jongeren dat ze nu voor het tweede jaar op rij geen festivals kunnen bezoeken? We vroegen het aan nachttiiger De Beer, alumnus Wilbert Mutsaers, die als baas van Spotify leeft in en van muziek, aan muzikwetenschapper Vincent Meelberg en aan universitair cultuurcoördinator Martijn Stevens. Rode draad in hun antwoorden: voor jongeren staat door corona niet alleen het uitgaansleven, maar hun hele leven in de wachtstand.

“Het werd compleet stil in coronatijd. Dat ik geen concerten kon bezoeken, was al erg genoeg, maar ik kon ook zelf niet optreden. De belangrijkste manier om mezelf uit te drukken, viel weg.” Vincent Meelberg

Voor muzikwetenschapper Vincent Meelberg – *senior lecturer by day, jazz bassist by night* – lijdt het belang van samen livemuziek beleven geen twijfel. Dat belang is des te groter voor jongeren, die tijdens festivals en het nachtleven kunnen experimenteren, mensen ontmoeten en hun identiteit ontwikkelen. “Het is niet voor niets dat jongerensubculturen zich rondom muziek vormen. Maar als je als punk of goth alleen op je kamer naar muziek luistert, kun je er geen identiteit aan ontleen. Het draait er bij uitstek om dat samen met anderen te doen.”

Cees de Beer beaamt dat. “Jongeren hebben twee basisbehoeften: nieuwe ervaringen opdoen en sociale contacten. Juist daarin worden ze nu heel erg belemmerd.” Als begin dertiger mist hij het zelf ook: de

>

reuring van het nachtleven en het opgaan in een massa dansende mensen. "Bij mij begint die beleving al als ik m'n huis verlaat en de trein pak naar een andere stad. Ik ontmoet nieuwe mensen en als ik de volgende ochtend wakker word, heb ik echt het gevoel dat ik leef."

Meelberg herinnert het zich nog van toen hij jaarlijks naar Lowlands ging. "Zodra je het festivalterrein oploopt, ben je even weg van de grote boze buitenwereld. Het is interessant om te zien dat mensen al een kaartje kopen voordat ze de line-up kennen. Het draait om de sfeer, 24 uur per dag samen met gelijkgestemden in een alternatieve wereld zijn."

Als wetenschapper weet hij wat livemuziek met mensen doet. "Met z'n allen op dezelfde

muziek dansen, geeft een gevoel van eenheid en saamhorigheid. De ritmes en de afwisseling tussen spanning en ontspanning hebben effect op je lichaam. Je kunt letterlijk niet stil blijven zitten en je gevoel wordt getriggerd door muziek. Al dansend druk je je emoties uit."

Door corona zijn we ons meer bewust geworden van het belang en de waarde van muziek, van cultuur in het algemeen. "Juist in deze moeilijke tijd is de mogelijkheid om muziek live te kunnen beleven, weggevallen", zegt Spotify-baas en alumnus Wilbert Mutsaers. "Het is alsof er opeens geen water meer uit de kraan komt." Meelberg knikt. "Dat 'zet maar

'DE RITMES EN DE AFWISSELING TUSSEN SPANNING EN ONTSPANNING HEBBEN EFFECT OP JE LICHAAM'

gewoon een dvd'tje op' van Hugo de Jonge sloeg de plank zo ontzettend mis. Daarmee misken je de grote emotionele en sociale waarde van muziek. Het gaat er niet om dat jongeren hun plezierje kwijt zijn, nee, ze missen een belangrijk deel van hun identiteitsontwikkeling."

VORMENDE JAREN

"Het gevoel deel uit te maken van een gemeenschap, de saamhorigheid. Jij maakt hetzelfde mee als ik. Die fysieke sensatie mis je als alles alleen nog maar virtueel is." Martijn Stevens

Deze zomer luidden de universiteiten, samen met hbo- en mbo-instellingen, de noodklok: als er nog een jaar met louter online colleges komt, gaat het mis met onze studenten. Studeren is meer dan met je neus in de boeken zitten, het zijn vormende jaren waarin je samen met anderen ontdekt wie je bent en wie je wilt zijn. Kunst en cultuur horen nadrukkelijk bij die zelfontwikkeling. Niet als leuk verzetje tussen of na de colleges, maar als integraal onderdeel van de academische vorming, stelt het Nijmeegse college van bestuur. Het wil kunst en cultuur nadrukkelijker verbinden met onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. "Kunst gaat over emotie en biedt daarmee een extra register. Dat is iets wat studenten in hun opleiding missen", vertelt Martijn Stevens, midden in coronatijd aangetreden als universitair cultuurcoördinator. "Met beladen thema's als 'vluchtelingen' of 'huiselijk geweld' red je het niet door alleen op de feiten te hameren. Daartoe moeten mensen zich leren verhouden." Als voorbeeld noemt hij het filmprogramma tijdens de antiracismeweek op de campus: de films maken beter dan een collegedictaat of studieboek duidelijk hoe het voelt om voortdurend buitengesloten te worden. Stevens heeft al de nodige initiatieven ontplooid. Zo werkt hij aan culturele vrijwilligersprojecten voor studenten; een soort maatschappelijk-culturele stage, zoals een hiphopworkshop met daklozen en salsadansen met bejaarden; en komt er een samenwerking met hbo-kunstopleiding

Ontsnappingskunst

Woodstock, Pinkpop, Lowlands, Glastonbury, Rock Werchter, Down The Rabbit Hole, Best Kept Secret. De jongerencultuur telt tal van festivals waar je je enkele dagen kunt onderdompelen in de muziek en even weg bent van de wereld. Deze ontsnappingskunst is al veel ouder dan de popmuziek. "De behoefte om kortstondig aan de regels van de gewone maatschappij te ontsnappen, is van alle tijden én alle leeftijden", vertelt Floris Meens, cultuurhistoricus aan de Radboud Universiteit. Al sinds de oudheid creëren mensen steeds terugkerende, rituele vieringen, waarin – zoals Meens het noemt – liminaliteit (letterlijk: overgangsfase) tot uitdrukking komt. "Het zijn korte periodes die het dagelijks leven van mensen doorbreken en waarin andere regels gelden. Daardoor kunnen de deelnemers andere ervaringen delen dan in hun alledaagse samenleven." Neem de Dionysia, de jaarlijkse zesdaagse theaterfestivals die de Grieken organiseerden ter ere van de god Dionysos. Of het in de middeleeuwen ontstane carnaval, waarbij de maatschappelijke verhoudingen voor even worden omgekeerd. De aantrekkingskracht van ontsnapping kent Meens zelf ook. "Vroeger was ik groot Radiohead-fan en volgde ik hen waar zij gingen. Zo bezocht ik Pinkpop en diverse Britse festivals. Maar ik raakte uitgekeken op de massale drukte en bovendien was ik vooral geïnteresseerd in klassieke muziek. Ik ontdekte de festivals in Verbier en Gstaad in Zwitserland. Die bezoek ik bijna ieder jaar." / Bea Ros

ArteZ, om te verkennen in hoeverre artistiek en wetenschappelijk onderzoek elkaar kunnen versterken en inspireren. Samen met Introdans had Stevens voor de studenten van de Honours Academy een serie workshops ontwikkeld over creatieve processen. Toen de lockdown kwam, leek het nodig de cursus te cancelen, maar uiteindelijk hebben Stevens en Introdans het dansen juist benut om te begrijpen wat zo'n lockdown met mensen doet. "Van de ene op de andere dag kregen we letterlijk en figuurlijk weinig bewegingsvrijheid. Studenten kregen de opdracht om een choreografie voor een vierkante meter te maken en die op te nemen met de eigen telefoon. Het bleek een heel mooie manier om ieders ervaringen tijdens corona uit te drukken."

Tegelijkertijd was het natuurlijk behelpen, daar achter de pc's. "De eerste keer dat we weer samenkwamen met de Honours-studenten, daar was ik echt door geraakt. Die fysieke sensatie van lichamen tijdens het dansen, zó betekenisvol."

KOPPEN BIJ ELKAAR

"Voor mij zijn festivals en livemuziek de belangrijkste bijzaak in het leven. Daar komt samen wat ik interessant en mooi vind." Wilbert Mutsaers

Toegegeven, de coronatijd leidde tot de nodige creativiteit. Musici deden van alles om toch maar hun publiek te bereiken, eerst nog via amateuristisch opgenomen

huiskamerconcertjes, maar later ook met nieuwe vormen. "Bijvoorbeeld het concert van het Radio Filharmonisch Orkest, waarbij je als publiek vanuit huis de ervaring kreeg letterlijk tussen de musici te staan", vertelt Meelberg. Helemaal verdwijnen zullen deze online vormen misschien niet, maar als mensen de keuze hebben, willen ze de live-ervaring, denkt hij. De musici zelf in ieder geval wel.

Dat is voor de kunst en de samenleving ook het best, stelt Mutsaers. "Een goede live- en festivalcultuur brengt energie in de maatschappij. Het zijn plekken waar de tijdgeest zich toont en waar wordt geëxperimenteerd. Bandjes en genres ontwikkelen zich er. Kortom, de culturele polsslag van de samenleving toont zich daar."

Nachtburgemeester De Beer zet alles op alles om die polsslag weer fors te laten oplopen. Hij vindt het frustrerend dat de overheid geen oog heeft voor de waarde ervan. Waarom mag het Formule 1-festival

'BIJ ELKAAR IN DE COLLEGE-BANKEN ZITTEN IS LEUK, MAAR JE LEERT ELKAAR PAS ECHT KENNEN BIJ SOCIALE EN CULTURELE EVENEMENTEN, BIJ UITGAAN'

in Zandvoort wel doorgaan en moeten culturele festivalorganisaties maar afwachten of het er nog ooit van gaat komen?

"Nadat alles weer gesloten werd, is er bij veel mensen iets geknapt. Mensen uit de festivalscene hebben de koppen bij elkaar gestoken. Zo zit ik met andere nachtburgemeesters in de Dutch Nighttime Alliance. We deden mee aan een kort geding, vanuit dance-organisator ID&T en houden protestmarsen, zoals Unmute Us, en handtekeningacties als De Nacht Wacht."

Dat is niet alleen belangrijk omdat mensen behoefte hebben aan vrijheid en muziek. Ook staat de creatieve industrie het water tot aan de lippen, zegt Mutsaers. "De afgelopen anderhalf jaar zijn er gaten geslagen in de culturele infrastructuur. Er zijn bedrijven omgevallen, mensen vertrokken naar andere sectoren, jong talent heeft zich niet kunnen ontwikkelen en is gestopt." Als dat zich niet herstelt, valt er volgens hem veel weg. "Dat is wel gebleken in de afgelopen tijd."

Vooralsnog ziet De Beer geen licht aan het eind van de tunnel. "Er zijn studenten die vorig jaar geen intro hebben gehad en nu hun tweede jaar in gaan, we weten niet hoelang dit duurt. Straks zijn er mensen in het laatste jaar van hun studie die nog steeds niet fatsoenlijk hebben kunnen uitgaan!" En ja, dat is een essentieel gemis: "Bij elkaar in de collegebanken zitten is leuk, maar je leert elkaar pas echt kennen bij sociale en culturele evenementen, bij uitgaan."

Niet alleen voor jongeren, maar voor alle mensen is het een gemis als de nacht op slot zit. "De nachtcultuur is een uitlaatklep. Ze helpt je om geïnspireerd te raken, op nieuwe ideeën te komen en nieuwe dingen te ontdekken." In die paar weken dat het nachtleven weer even open was, stond De Beer dertig minuten te praten met iemand. "Ik weet zijn naam niet, maar het was fantastisch. En vervolgens zie je diegene niet meer. Die kleine, simpele ontmoetingen, dat is zó waardevol." ■

BOEK, ZWEET EN TRANEN

Tien jaar leed hij aan een ernstige dwangstoornis. Vervolgens deed hij iets wat volgens deskundigen helemaal niet kan: hij genas. In *Ik dwang* onderzoekt musicoloog **Erwin Roebroeks**, tussen 1993 en 1999 student bedrijfscommunicatie en vergelijkende kunstwetenschap, de wereld van dwang en vrijheid.

Je boek verweeft persoonlijke ervaringen met gesprekken met experts. Een bewuste keuze? "Nee, ik begon met een beschrijving van hoe ik op mijn twaalfde een dwangstoornis kreeg, acht uur per dag douchte, en zeepsop dronk om mezelf te reinigen, over hoe niemand me serieus nam en hoe ik uiteindelijk na opname in een kliniek van mijn dwang ben afgeraakt. Tijdens het schrijven ontdekte ik dat de therapie die ik kreeg tegenwoordig niet meer gegeven wordt. Daar wilde ik meer over horen."

Wat ontdekte je? "Veel deskundigen zeggen dat je nooit helemaal kunt genezen van dwang. Terwijl ik toch het levende bewijs van het tegendeel ben. Dit boek is ook geschreven voor mensen bij wie, net als bij mij, dwang een psychische oorzaak heeft, om hun te laten weten dat je er wel vanaf kunt komen. Wat mij ook verbaasde, is dat bijna niemand zich bezighoudt met de oorzaken van dwang. Alles draait om het beheersen ervan. Behandelaars doen het vaak af als een fout in het brein, zonder daar aanwijzingen voor te hebben. Ik wist al vroeg: dwang is niet mijn probleem, er zit iets anders achter."

Dus daardoor wist je ook dat je het moest doorbreken? "Die diepe, uitzichtloze ellende waarin ik gevangen zat, is mijn redding geweest. Die prikkelde uiteindelijk mijn brein. Het was de dood of de gladiolen."

Je beschrijft heel mooi de muziek van Bach. "Dwang betekent dat je opgesloten zit. Dat is vreselijk. De muziek van Bach brak daar doorheen. Niemand luisterde naar mij, maar ik luisterde wel goed naar Bach. Hij bood me bewustzijnsverruiming die me hielp om uit mijn dwang te komen. Sindsdien ben ik nooit meer bang geweest, doe ik meer dan ooit en heb ik het minder druk dan ooit."

Je spreekt in je boek ook over gezonde obsessies. "Een depressie verlamt je, maar een obsessie zet je aan het werk. Ik heb mijn stoornis vervangen door een gezonde obsessie, een vrolijke obsessie. Ik jaag al jaren naar een verloren gegane opera van Monteverdi, Arianna, waarvan we alleen nog het lamento hebben. Dat lamento hoorde ik tijdens een college van Etty Mulder. Ik was meteen gegrepen." ■

'DE VRAAG IS WAAROM OBSESSIONALITEIT BIJ DE EEN LEIDT TOT EEN STOORNIS EN BIJ DE ANDER TOT SUCCES. WANT OOK DE WETENSCHAPPER OF DE MUSICUS IS OBSESSIEF.'

(*Ik dwang*, p. 31)

Erwin Roebroeks, **Ik dwang**.
De Bezige Bij, 2021.

TEKST BEA ROS FOTO DUNCAN DE FEY

EXIT **DIDI BRAAT**

Didi Braat, hoogleraar Voortplantingsgeneeskunde, maakte zich een loopbaan lang sterk voor een veilig én eerlijk gebruik van ivf en andere bevruchtingstechnieken. Zo pleitte ze met succes voor het tegengaan van meerling-zwangerschappen. En bevocht ze het recht van patiënten, niet op kinderen, maar wel op goede zorg en behandeling.

TEKST BEA ROS FOTO BERT BEELEN

A photograph of Didi Braat, a woman with short reddish-brown hair, smiling and holding a gold saxophone. She is wearing a black polo shirt with a small logo on the left chest and a black strap across her shoulder. The background is a blurred indoor setting with a plant and a door handle visible on the right.

'Onvruchtbaarheids is een ziekte'

In 1978 wordt de allereerste ivf-baby geboren, in 1992 de eerste baby via de nog geavanceerdere ICSI-techniek (waarbij één eikel en één

zaadcel in het lab samengevoegd worden). Het is de periode waarin Didi Braat studeert, promoveert en zich specialiseert tot gynaecoloog. Ze staat met de neus vooraan en vindt het allemaal machtig interessant. "Het was een tijd waarin van alles gebeurde en mogelijk werd, met volop kansen om onderzoek te doen."

Tegelijkertijd is er de reflectie: moet alles wat kan, ook gebeuren? De ivf-werkgroep van de beroepsvereniging maakt bewust een pas op de plaats. Braat, destijds voorzitter van die werkgroep: "We hebben zelf een moratorium ingesteld vanuit de gedachte: we moeten geen dingen doen die niet goed zijn, dus is er eerst gedegen onderzoek nodig."

Inmiddels zijn ivf en ICSI gangbare behandelingen. Wat is er veranderd?

"De technieken en behandelingen zijn dankzij onderzoek verbeterd. Risico's als grote meerlingzwangerschappen en ernstige complicaties door de hormoonbehandeling komen nauwelijks meer voor. In de begintijd werden vaak vijf tot zes embryo's teruggeplaatst, om de kans op zwangerschap te vergroten. Aanvankelijk golden meerlingen als succes, maar al snel werden de risico's duidelijk: een grotere kans op vroeggeboortes en daarmee op onder andere handicaps, spasticiteit en zichtproblemen. Als gynaecoloog in opleiding zag ik vrouwen die 28 weken zwanger waren, met gebroken vliezen binnenkomen, en zag ik hoe het mis kon gaan. Daarom ben ik al vroeg een pleidooi gaan houden om die meerlingzwangerschappen te voorkomen."

Was u een roepende in de woestijn?

"Over die vier- en vijfelingen was iedereen het wel eens, maar een drieling, dat was toch niet zo erg? Dat was het algemene idee. Dus ja, er waren mensen die het overdeden vonden van mij. Toen ik in 1993 hoofd ivf van het toenmalige Dijkzigt- >

ziekenhuis werd, heb ik daar ingevoerd dat we van drie naar twee embryo's per terugplaatsing gingen. Ik moest vooral de collega's van het lab overtuigen. Ze zagen alleen de cijfers: zoveel behandelingen, zoveel zwangerschappen. Tot ik ze een keer meenam naar de couveuses en ze daar die kleine baby's met complicaties zagen liggen."

Wat vonden patiënten ervan?

"Kijk, als mensen komen voor de terugplaatsing en je vraagt 'hoeveel embryo's wilt u', zegt iedereen 'doe maar allemaal'. Ik vond dat je dat niet op die manier kon vragen. Zoiets moet je meteen bij de start van het behandeltraject bespreken, met goede uitleg over de risico's. Per keer één embryo terugplaatsen en de andere invriezen, is bijvoorbeeld een betere optie."

U hebt u er ook hard voor gemaakt dat ivf in het ziekenfonds bleef. Waarom?

"Bij elk nieuw kabinet dreigde ivf eruit te gaan. Het zou luxe zijn. Dat werd dan gezegd door mannen die waarschijnlijk zonder enig probleem vader werden. Daar heb ik me heel boos om gemaakt. Samen met mijn collega Jan Kremer heb ik gelobbyd om uit te leggen dat onvruchtbaarheid een ziekte is en dat ivf en ICSI behandelingen zijn die iedereen moet kunnen krijgen als er een medische indicatie is. Niemand heeft recht op een kind, maar iedereen heeft wel recht op goede zorg en behandeling. Bij de herziening van het zorgstelsel wilde minister Hoogervorst maximaal één behandeling laten vergoeden. Dat vond ik zo oneerlijk, dan kunnen alleen rijke mensen zich nog een behandeling veroorloven. Bovendien zou je met één behandeling weer meer meerlingen krijgen, want iedereen wil dan het maximale eruit halen. We hebben toen als beroepsgroep met onderzoek laten zien dat dat uiteindelijk duurder zou uitpakken. En we hebben richtlijnen opgesteld voor drie te vergoeden behandelingen: bij vrouwen tot 38 jaar de eerste twee behandelingen één embryo terugplaatsen en bij de derde mag de vrouw kiezen tussen één of twee. Die deal hebben we met Edith Schippers kunnen sluiten." Jaarlijks verzorgt het Radboudumc ongeveer 1.200 behandelingen, waarvan een

derde ivf en twee derde ICSI. De kans op een kind is daarbij gemiddeld per cyclus 27 procent en die kans wordt groter als er ook embryo's ingevroren kunnen worden. Bepaald geen gelopen race dus, en Braat ziet het dan ook als haar taak stellen te helpen om te accepteren dat een eigen kind er soms niet in zit. "Hoe verdrietig ook, het is goed om op een bepaald moment verder te gaan met de rest van je leven. Daarom vraag ik meteen in het begin al: hoe lang wil je doorgaan? Ik heb regelmatig meegemaakt dat mensen zeggen: we weten dat de kans heel klein is, maar die ene behandeling zou ons helpen om het af te sluiten. En dat is natuurlijk prima."

Hebt u zelf kinderen?

"Ja, twee, op latere leeftijd gekregen. In mijn tijd was het *not done* om tijdens je specialistenopleiding zwanger te worden. Maar ik was al dertig toen ik begon. Na de opleiding dacht ik: ik kan wel wachten tot ook mijn proefschrift klaar is, maar misschien lukt het dan niet meer. Want ik zag natuurlijk de hele dag vrouwen op mijn spreekuur bij wie zwanger worden niet lukte. Gelukkig was ik vrij snel zwanger. Maar toen kreeg ik een miskraam en later nog een. Ik kreeg mijn zoon toen

ik bijna 37 was en mijn dochter vlak voor mijn veertigste. Ik heb zoveel geluk gehad!"

Het stimuleerde haar om te waarschuwen het krijgen van kinderen niet te lang uit te stellen. Dat was ook de boodschap van de publicatie 'Uitstel van ouderschap' (2007) van de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg, waarvan Braat vicevoorzitter was. "Dat leidde tot veel rumoer. Mensen vonden dat we ons niet moesten bemoeien met wanneer iemand zwanger wordt. Dat klopt, iedereen moet dat zelf beslissen. Maar je moet wel de voor- en nadelen van late zwangerschappen kennen en die bewustwording ontbrak vaak. Ik zie nog steeds mensen die denken: als het niet lukt, dan doe ik wel ivf. Ze realiseren zich niet dat je voor ivf ook je eigen eicel nodig hebt. En als jij 41 jaar bent, is je eicel dat ook."

Het zit u kennelijk hoog. "Ja. Mensen hebben een vertekend beeld van de mogelijkheden. Dan staat er weer een verhaal in de media over een vip die op haar 48^e een kind heeft gekregen. Maar er staat nooit bij dat dat niet van haar eigen eicellen is. Dus ja, ik hamer er voortdurend op dat je, als je kinderen wilt, dat niet te lang moet uitstellen. Ik stimuleer mijn assistenten, de gynaecologen in opleiding, ook om erover na te denken en heb ervoor geijverd dat je de specialistenopleiding ook parttime kunt doen. Ik zie het als mijn taak als promotor, opleider en manager om een goede werk-privébalans voor medewerkers te bewerkstelligen. Als iemand goed in zijn vel zit en happy is met de eigen keuzes voor wel of geen gezin, dan wordt iemand ook een betere dokter en wetenschapper."

Haar assistenten zijn Braat er dankbaar voor. Ze droegen haar voor als beste opleider van het land en dat leverde Braat in 2011 de Opleidersprijs op. "De mooiste prijs die ik ooit gekregen heb. Ik ben er supertrots op." Trots is ze ook op het feit dat haar afdeling in 2020 is uitgeroepen tot expertisecentrum voor mannelijke onvruchtbaarheid. Een ander speerpunt van de afdeling is behoud van vruchtbaarheid voor vrouwen met kanker.

Laatste woord

“Blijf luisteren naar patiënten. Vraag gewoon: hoe is het met u, wat doet het met u? Meer is niet nodig. Blijf daarnaast nieuwsgierig en blijf goed onderzoek doen.”

Hoe kunt u deze vrouwen helpen? “Een van de bijwerkingen van chemotherapie is onvruchtbaarheid. Bij mannen was het al langer gebruikelijk om dan zaad in te vriezen. Vrouwen kunnen we ook perspectief bieden, onder meer met een spoed-ivf. We vriezen dan hun eicellen of embryo's in. We hebben inmiddels de afspraak in het Radboudumc en onze regio dat oncologen vrouwen in de vruchtbare leeftijd vóór de start van chemotherapie doorverwijzen. Hetzelfde geldt voor jonge meisjes: voor hen bestaat de mogelijkheid om een eierstok in stukjes in te laten vriezen. Vroeger werd er vaak gezegd: word nou eerst maar eens beter, meisje. Maar uit ons onderzoek blijkt dat een gesprek met de gynaecoloog over deze mogelijkheden tot behoud van vruchtbaarheid, heel belangrijk is voor de latere kwaliteit van leven. Zelfs als vrouwen zeggen: ik doe het toch liever niet. Ze hebben dan in elk geval de kans gekregen om zelf te kiezen.”

Wat waren tijdens uw loopbaan eyeopeners voor u? “Dat we de emoties van mannen niet moeten vergeten. Vaak is alles gericht op de vrouw. Logisch, want zij ondergaat doorgaans de behandeling. Ook in het onderzoek draaide het vooral om emoties van de vrouw, omdat we wilden weten of stress een factor was bij wel of niet zwanger worden. Dat blijkt overigens niet zo, dus al die verhalen van ‘laat het maar los en ga op vakantie’ kloppen niet. In de spreekkamer vroeg ik weleens: ‘En hoe is het nu met u, meneer?’ Omdat ik merkte dat er dan zoveel verdriet naar buiten kwam, hebben we daar ook onderzoek op gericht. We hebben vooral heel veel met mannen gepraat, om het bespreekbaar te

maken. Er rust nog steeds zo'n taboe op. Dat ligt aan ons, omdat wij er te weinig aandacht voor hebben, maar ook aan de mannen zelf, die er niet over durven praten. Ze voelen het als een aantasting van hun mannelijkheid dat ze geen kinderen kunnen krijgen. En ze voelen zich schuldig: als zij goed zaad hadden gehad ... Tijdens mijn afscheidsrede heeft een van deze mannen zijn verhaal verteld, in een video. Zo bijzonder! Naarmate ik ouder word, realiseer ik me ook: ze worden eerst geen vader en moeder, maar later worden ze ook geen opa en oma. Dat verdriet over die kinderloosheid zit zo diep. Ik kan dat niet veranderen, maar ik kan mensen wel helpen om het een plekje te geven en het te bespreken met mensen die hun dierbaar zijn.” (Haar stem slaat over). Ik word er gewoon emotioneel van als ik het vertel. Al je vrienden krijgen kinderen en kleinkinderen, zeg gewoon dat je het moeilijk vindt om op kraamvisite te komen en waarom.”

Wat ziet u als uw belangrijkste bijdrage aan het vakgebied? “Ik hoop dat ik nog duidelijker heb kunnen maken hoe belangrijk het is om naar patiënten te luisteren en te blijven beseffen wat het voor hen betekent. De eerste vraag als een stel komt, moet open zijn: hoe kan ik u helpen? Terwijl je geneigd bent te denken: nou, die willen zwanger worden natuurlijk. Maar regelmatig hoor ik ook: we willen zo graag weten waarom het niet lukt – of we dan ivf willen doen, dat weten we nog niet.”

Ivf of ICSI is dus niet altijd de eerste stap? “Nee, zeker niet bij onbegrepen onvruchtbaarheid. We hebben in een landelijk onderzoek paren bij wie we het eerste halfjaar niets deden vergeleken met paren van wie de vrouw een hormoonbehandeling met inseminaties kreeg. De kans op zwangerschap bleek in beide groepen even groot. Dan kun je beter nog even wachten met behandelen. Toen ik dat tijdens een lezing in een ziekenhuis in Melbourne vertelde, stuitte dat op groot onbegrip. ‘Dus u zegt tegen een stel dat zwanger wil worden: ga nog maar even naar huis?!’ Ivf is in Australië in handen van beursgenoteerde ondernemingen, dus dokters grijpen er direct naar. Daar besepte ik weer: wat ben ik blij dat we in Nederland technieken weloverwogen inzetten. Er zijn ongetwijfeld mensen die voor behandeling naar het buitenland gaan, maar de meesten willen gewoon thuis in bed zwanger worden zonder ziekenhuisgedoe. Ze vinden het fijn als ik vertel: het komt wel goed en als het niet goed komt, kijken we over een halfjaar verder.” ■

2007 RvZ-publicatie ‘Uitstel van ouderschap: medisch of maatschappelijk probleem?’ | 2017 excursie met de gynaecologen in opleiding naar de Tweede Kamer. | 2016 samen met promovendus Aukje Meijerink | 2014: op de ok in Melbourne (Australië) tijdens Braats sabbatical. | 2021 mozaïek, samengesteld uit minifoto's van Braats assistenten als cadeau bij afscheid | 2021 kunstwerk als cadeau van de afdeling bij afscheid.

PLEKKEN BEELDENSTORM

Als ik heel eerlijk ben, gaan er best veel dagen voorbij dat ik niet hartstochtelijk hoeft te huilen als ik langs de Sint-Stevenskerk loop en de kapotgeslagen beelden en lege voetstukken zonder heiligen aanschouw. De protestanten hebben er al met al in de zestiende eeuw maar een kale boel van gemaakt. Maar, eerlijk is eerlijk, dat is intussen toch ook alweer een tijdje geleden. Intussen toont dat gestorm natuurlijk wel de enorme kracht die kennelijk van beelden uitgaat. Een tijdje terug plaatste de Nijmeegse dichter Jaap van den Born op Facebook enkele serieuze kanttekeningen bij het beeld ter ere van filmer Joris Ivens, op het naar hem genoemde plein. Niet ten onrechte stelt Van den Born: 'Ivens heeft zijn talent meerdere malen in dienst gesteld van bloeddorstige dictaturen', en hij concludeert met betrekking tot het beeld, wat provocerend: 'Weg ermee.' Ik ben het daar niet mee eens. Niet omdat ik zoveel affiniteit heb met Ivens' gedachtegoed, maar omdat ik denk dat het wegpoetsen van historische

feiten, en daarmee de complexe kant van geschiedschrijving, nooit wenselijk is. Dat het Nijmeegse stadsbestuur drie decennia geleden besloot tot plaatsing van dit monument voor Ivens, zegt iets over het gedachtegoed van die tijd en plaats, en is op zichzelf al leerzaam. Die historische complexiteit kun je mooi tonen aan de hand van het standbeeld van de in Nijmegen geboren bisschop Ferdinand Hamer. Ik vraag me af of veel mensen die op het drukke Keizer Karelplein rijden erg lang nadenken over de achtergronden van het huizenhoge beeld van de geestelijke. Aan de ene kant zou het eerbetoon voor Hamer een kolfje naar de hand van hedendaagse 'woke' beeldenstormers kunnen zijn. Hamer was eind negentiende eeuw actief als missionaris in China om er zieltjes te winnen voor de Roomse Kerk. Evident westers kolonialisme van de geest dus, en ronduit religieus imperialisme: wat had de man daar te zoeken? Dat vroegen Chinese opstandelingen zich ook af en die rekenden, in juli 1900, op tamelijk hardhandige wijze met hem af: hij werd ontdaan van diverse ledematen, onderste-

boven boven een vuurtje gehangen en, toen hij daaraan niet snel genoeg overleed, onthoofd. Al in 1902 werd het standbeeld onthuld door de fameuze katholieke voorman Schaepman, met een vlammende redevoering: 'Ja, er is iets hoogers dan de held; dat is de martelaar!' Het werd een grote publieke manifestatie. Want dat is de andere kant van Hamers standbeeld: het was in Nijmegen een nieuw hoogtepunt in de ras voortschrijdende emancipatie van het katholieke volksdeel. Na eeuwenlang als grote meerderheid van de bevolking geen enkele zeggenschap of eigen gezicht te hebben gehad, werd steeds duidelijker dat in de nieuwe eeuw de kaarten anders zouden liggen. Zo staat dit beeld voor zowel kolonialisme als emancipatie. Een veelkantig verhaal dus, zoals er zoveel te vertellen zijn rond beelden en straatnamen. Zou op dit soort plekken een QR-code die doorverwijst naar deskundige uitleg over het complexe geschiedverhaal geen mooi idee zijn?

JOS JOOSTEN ALUMNUS.
PUBLICEEFT GEREGELD OVER DE
GESCHIEDENIS VAN NIJMEGEN

Radboud community

Na je diploma blijft de Radboud Universiteit graag met je verbonden. Via **Radboud Academy** (vervolgonderwijs) bieden we gelegenheid voor verdere professionele en persoonlijke ontwikkeling, via **Radboud Reflects** (lezingen en debat) en **Radboud Recharge** (portal voor wetenschapsnieuws) delen we onze kennis, en met het **Career Central** slaan we een brug tussen alumni en het werkzame leven. Ten slotte biedt dit nieuwe servicekatern informatie over projecten van het **Radboud Fonds**.

Waarom stoppen met leren na de studietijd?

In de wereld van nu is het nodig dat je blijft leren. Radboud Academy speelt in op hedendaagse vraagstukken uit de samenleving, gevoed door actuele wetenschappelijke inzichten. Met onze zeven faculteiten ontwikkelen we innovatief vervolgonderwijs voor professionals en breed geïnteresseerden die zich professioneel of persoonlijk willen blijven ontwikkelen.

De lerende samenleving

Om het aanbod – variërend in vakgebied, vorm en duur – goed te laten aansluiten op leerbehoeftes, werken we samen met een keur aan organisaties en bedrijven. Heeft ook jouw organisatie een innovatieve oplossing nodig voor een probleem? Met onze inhoudelijke en didactische expertise vertalen we je organisatiedoelen naar een flexibel leertraject dat aansluit op de vraagstukken en uitdagingen van je team. Neem contact op via radboudacademy@ru.nl

FOTO: ERIK VAN T' HULLENAR

KLAAS VAN DIERMEN

Uitgelicht Cursus Business Data Scienstist bij Radboud Management Academy

Nadat Klaas van Diermen een nieuwe leidinggevende functie had aanvaard bij de data-analisten van de Belastingdienst, klopte hij aan bij Radboud Management Academy (RMA). “Sinds deze cursus kan ik op de afdeling beter sparren over het dagelijkse werk.”

Vorig jaar sprong Klaas van Diermen (48) in het diepe door een leidinggevende functie op zijn schouders te nemen bij de afdeling Datafundamenten & Analytics van de Belastingdienst, een veld waarmee hij minder vertrouwd is. “Vanuit studie en werkervaring had ik nog geen achtergrond in de *data-sciences*, al zijn er wel raakvlakken met mijn audit-opleiding. Met een cursus hoopte ik meer context te krijgen voor bijvoorbeeld het opstellen van risico-modellen, een van de taken van de afdeling.” Hoewel opgeleid aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, zocht Klaas zijn cursus aan de Radboud Universiteit. “Meerdere van mijn nieuwe collega’s hadden bij de RMA al een cursus doorlopen, en waren daar heel tevreden over.”

Slimmere modellen

Slimmere en effectievere modellen bouwen: dát is de uitdaging waar de data-afdeling van de Belastingdienst voor staat. Met jaarlijks acht tot negen miljoen aangiftes is de stroom aan data overweldigend – en dan spreken we alleen nog maar over de inkomstenbelasting. De kunst is uit die stroom de aangiftes te vissen die nader onderzoek vergen. Met steeds verfijndere ‘signaalmodellen’ kunnen medewerkers van de dienst op het spoor komen van een persoonlijk contact met burgers die dat

nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze met schulden kampen. Een andere uitdaging voor de afdeling is om de data in te zetten bij de strategie van de Belastingdienst. “De klassieke rol van onze afdeling is ‘u vraagt, wij draaien’. Dan ben je dus vooral volgend. Voor de komende jaren streven we naar een meer sturende rol in de organisatie.”

Van elkaar leren

De cursus heeft gebracht waar Klaas op hoopte: een beter gevoel bij de omgang met data-stromen, een beter inzicht om met data oplossingen aan te kunnen dragen voor de organisatie. “Omdat ik meer context heb gekregen in dit veld, kan ik beter sparren met de mensen van mijn afdeling.” De tiendaagse cursus van Klaas en dertien medecursisten vond plaats tussen oktober 2020 en april dit jaar, en corona gooide roet in het eten. Op één module na verliep alles online. “Dat maakt het lastiger, bijvoorbeeld omdat je minder gemakkelijk je vragen stelt.” Maar gegeven de omstandigheden verdienen de docenten alle lof. “Ze hebben het heel goed gedaan.” Met een extra ingelaste ‘epiloog’ wordt bovendien de kans gegeven voor een ontmoeting met de cursusgroep. “Daar zie ik echt naar uit. Je leert in zo’n cursus ook van elkaar, en dat gaat live natuurlijk veel beter dan via Zoom.”

In the spotlight

In elke editie doen we per vakgebied een greep uit het rijke aanbod van Radboud Academy en de aangesloten opleidingseenheden van de faculteiten.

Communicatie, taal en media BOOSTCAMP SNELLEZEN

Verken hoe je jouw leeswerk efficiënter kunt organiseren. Verdubbel je gemiddelde leessnelheid en krijg beter grip op de essentie en de details van teksten. *Datum:* 9 november | *Duur:* 1 dag | *Doelgroep:* iedereen die in korte tijd veel tekst wil kunnen verwerken | *Aangeboden door:* Radboud in'to Languages | www.ru.nl/radboudintolanguages/communiceren/

Gezondheid, zorg en welzijn MONDZORG VOOR ARTSEN

Als een arts in de mond kijkt, weet 'ie niet wat 'ie ziet, wordt wel eens gekscherend

gezegd door tandartsen en mond-, kaak- en aangezichtschirurgen. Helaas is mondzorgkunde nog vaak een ondergeschoven kindje in de geneeskundeopleiding. En ook later in de specialisatie tot medisch specialist. Terwijl er toch veel valt te leren, waar in de dagelijkse praktijk voordeel mee opgedaan kan worden.

Tijdens deze cursus gaan we met een tandarts, mka-chirurg, hoofd-halsoncoloog en een tandarts-parodontoloog aan de slag met dit onontgonnen gebied. Cariës, parodontitis, gebitserosie en de samenhang met algemene gezondheidsaspecten komen aan de orde, naast de diverse mondslijmvliesafwijkingen en dento-alveolaire traumata. Veel vragen waarmee artsen van verschillende disciplines worstelen, komen aan bod en worden tijdens deze interactieve dag behandeld.

Start: 7 december | *Duur:* van 14.00 uur tot 20.30 uur | *Doelgroep:* aio's, huisartsen en medisch specialisten | *Aangeboden door:* Radboudumc Health Academy
www.radboudumc.nl/onderwijs

Kunst, cultuur en geschiedenis

DE BELIJDENISSEN VAN AUGUSTINUS.
HOUDBAARHEIDSDATUM: ONBEPERKT
De Belijdenissen van Augustinus zijn geschreven aan het eind van de vierde eeuw en worden beschouwd als de eerste autobiografie uit de westerse literatuur.

Het is tot op de dag van vandaag een veelgelezen boek. Ook in alle tussenliggende eeuwen raakte het nooit in de vergetelheid. Zo was het in de middeleeuwen nog steeds een invloedrijk werk, waartoe theologen en filosofen zich moesten verhouden. Met de grotere belangstelling voor de persoon van de schrijver kwam het werk in de literaire belangstelling. Deze cursus bestaat uit vier colleges, waarin respectievelijk literaire aspecten, literaire receptie, theologische receptie en een filosofische invalshoek centraal staan.

Start: 10 november | *Duur:* 4 avonden van 19.30 tot 21.15 uur | *Doelgroep:* the curious; oftewel iedereen die in Augustinus is geïnteresseerd. En speciaal voor vakdocenten klassieke talen, geschiedenis en levensbeschouwing op middelbare scholen | *Aangeboden door:* Radboud Academy | www.ru.nl/ra/augustinus

Gedrag, psychologie en sociologie

100-UURS VERVOLGCURSUS COGNITIEVE GEDRAGSTHERAPIE

Deze vervolgcursus behandelt de theorie en praktijk van cognitieve gedragstherapie ten aanzien van complexere problematiek. Specifieke aandachtspunten zijn de technieken bij (complexe) traumagerelateerde stoornissen, recidiverende depressieve stoornissen, somatoforme stoornissen/SOLK-klachten, psychotische klachten en persoonlijkheidsproblematiek. Tevens is er specifieke aandacht voor de relatie tussen therapeut en cliënt, de relatie met de partner en het gezin/ systeem en voor CGT-groepstherapieën.

Start: 8 oktober 2021 | *Duur:* 100 uur | *Doelgroep:* alumni met een achtergrond binnen de sociale wetenschappen of geneeskunde, zorgprofessionals en hulpverleners die in de praktijk werken met cognitieve gedragstherapie en professionals die lid zijn of willen worden van de Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve Therapie | *Aangeboden door:* Radboud Centrum Sociale Wetenschappen | www.rcsw.nl/cognitievegedragstherapie

Persoonlijke ontwikkeling, leiderschap en skills

BOOSTCAMP TIMEMANAGEMENT

Ontdek hoe je regie krijgt en houdt op je agenda. Leer keuzes maken, afstand nemen en beter omgaan met jouw persoonlijke tijdverslinders.

Datum: 4 november | Duur: 1 dag |

Doelgroep: iedereen die efficiënter met zijn

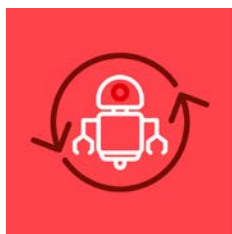
of haar tijd wil omgaan | Aangeboden

door: Radboud in'to Languages |

***www.radboudintolanguages/
communiceren/***

ICT, AI en digitalisering

AI FOR LIFE

In het dagelijks leven hebben we meer met kunstmatige intelligentie te maken dan we doorgaans beseffen. Denk bijvoorbeeld aan

algoritmes die bepalen welke berichten je via sociale media te zien krijgt en welke niet. De Radboud Universiteit is koploper in onderzoek naar innovatieve intelligent lerende systemen. En dat in samenwerking met de samenleving. Deze cursus geeft de actuele stand van zaken over *artificial intelligence* op vier verschillende vakgebieden: *deep learning*, *deep fakes*, AI-algoritmen en AI in de zorg. Telkens is daarbij ruimte voor zowel een technische als een reflectieve invalshoek.

Start: 26 oktober | Duur: 5 avonden van 19.30 tot 21.15 uur | Doelgroep: the curious, oftewel iedereen die nieuwsgierig is naar AI en de toepassingen ervan in het dagelijks leven | Aangeboden door: Radboud Academy |
www.ru.nl/ra/ai

Juridisch, recht en regelgeving

COMPANY LAW PROGRAMME

Het programma is ontwikkeld voor de internationaal georiënteerde jurist die in de dagelijkse praktijk te maken heeft met het Nederlandse ondernemingsrecht.

Het programma bestaat uit meer dan tien cursussen waarin het Nederlandse ondernemingsrecht centraal staat. Gerenommeerde docenten uit de praktijk en de wetenschap behandelen uiteenlopende onderwerpen. Het onderwijs is volledig in het Engels, dat maakt het programma uniek.

De cursussen tussen oktober en januari 2022: Settlement of international disputes, Legal forms of business, Liability, decision making and representation en Alternative forms of security | Doelgroep: internationaal georiënteerde juristen die in de praktijk te maken hebben met het Nederlandse ondernemingsrecht |

Aangeboden door: CPO |

www.cpo.nl/companylaw

Economie, management en organisatie

AVONDOPLEIDING MSC BEDRIJFSKUNDE

Onze samenleving is complex en de ontwikkelingen gaan snel. Niets blijft wat het is. In deze veranderende tijden heroriënteren bedrijven, organisaties en instituties zich op hun functioneren, hun taak en hun doel. Om voor langere termijn succesvol te zijn, moeten organisaties wendbaar zijn en zich richten op waardecreatie. Vanuit sociaal-organisatorisch perspectief kijken we in deze opleiding voorbij de financiële doelen naar de achterliggende waarden van organisaties. *Start: 15 maart 2022 in Nijmegen | Duur: 2 jaar | Doelgroep: managers en professionals | Aangeboden door: Radboud Management Academy |*
www.ru.nl/rma/msc-bedrijfskunde

Onderwijs, pedagogiek en coaching

TWEEDAAGSE POSITIEVE PSYCHOLOGIE

Het klinkt misschien vreemd, maar gelukkig zijn kun je leren. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat een groot deel van ons welbevinden te beïnvloeden is door cognitie en gedrag. Door te focussen op positieve ervaringen, welbevinden en positieve individuele eigenschappen verbeter je de kwaliteit van leven en word je veerkrachtiger. Na afloop van deze tweedaagse cursus heb je kennis van de meest relevante theorieën binnen positieve psychologie, kun je je welbevinden en veerkracht bij jezelf, maar ook bij je team en leerlingen/cliënten vergroten, en beschik je over een sterke oplossingsgerichte mindset ten aanzien van werk, collega's en leerlingen/cliënten.

Start: 26 november | Duur: 12 uur | Doelgroep: bij uitstek geschikt voor professionals die werkzaam zijn in de hulpverlening en/of het onderwijs, naast mensen die positieve psychologie graag willen integreren in hun persoonlijke leven | Aangeboden door: Radboud Centrum Sociale Wetenschappen | www.rcsw.nl/positievepsychologie

Filosofie, religie en ethiek 'GOD' ALS POLITIEKE FACTOR

In de publieke arena is de discussie over religieus geloof sinds het eind van de jaren negentig niet meer weg te denken. 'God'

blijkt tot op heden een politieke factor te zijn gebleven. Bij voortdurend doen zich incidenten en kwesties voor waarbij religieus geloof een rol speelt en waarbij de samenleving, de politiek en de overheid voor dilemma's worden geplaagd. De afnemende vertrouwdsheid met vanouds in Nederland aanwezige religieuze stromingen en de zichtbare aanwezigheid van de islam stellen deze dilemma's op scherp. Deze cursus leert ons nadenken over hoe we met deze kwesties om moeten gaan.
Start: 2 november | Duur: 4 avonden van 19.30 tot 21.15 uur | Doelgroep: the curious, ofte wel voor iedereen die geïnteresseerd is in religie en politiek | Aangeboden door: Radboud Academy | www.ru.nl/ra/gp

(Exacte) wetenschap en innovatie

SPSS OPFRISCURSUS STATISTIEK VOOR PROFESSIONALS

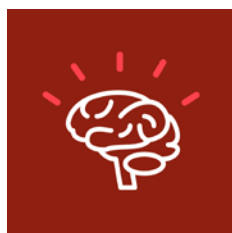
Als je merkt dat de benodigde kennis en vaardigheden zijn weggezakt, kun je die oprispen in de cursus Statistiek met SPSS voor Professionals. Je leert wat de belangrijkste technieken inhouden, hoe je deze moet toepassen en welke conclusies je mag trekken. Na afloop heb je een goed overzicht over een groot aantal technieken en

kun je beredeneerde keuzes maken welke je wanneer zou kunnen inzetten. Je kunt direct met jouw eigen onderzoeksvraag en data aan de slag! Docent Liesbet Veenstra won al verschillende onderwijsprizen voor de toegankelijke wijze waarop zij de (soms lastige) stof weet over te brengen.
Start: 4 november | Duur: 40 uur | Doelgroep: mensen werkzaam bij de overheid, een non-profitorganisatie of in het bedrijfsleven, en met beschikking over het programma SPSS | Aangeboden door: Radboud Centrum Sociale Wetenschappen | www.rcsw.nl/opfriscursusstatistiek

Data science en neuroscience

ONS KOSTBARE BREIN

Het menselijke brein is een prachtig, nog steeds mysterieus maar ook ons meest persoonlijke orgaan. In deze cursus maak je kennis met de werking van de hersenen. Hoe proberen wetenschappers te ontrafelen hoe de hersenactiviteit bijdraagt aan menselijk gedrag?

Welke methoden gebruiken ze om dit te doen? En wat kan er in de hersenen nog weleens misgaan? De sprekers in deze cursusreeks zijn allen werkzaam bij het Nijmeegse Donders Instituut dat wereldwijde faam geniet op het gebied van hersenonderzoek, met name naar menselijke cognitie en gedrag. Laat ook je hersenen kraken!
Start: 9 november | Duur: 5 avonden van 19.30 tot 21.15 uur | Doelgroep: the curious, ofte wel iedereen die geïnteresseerd is in hoe het brein werkt | Aangeboden door: Radboud Academy | www.ru.nl/ra/kb

Gezondheid, zorg en welzijn PILLEN IN PERSPECTIEF

Iedereen komt ermee in aanraking: de pillen, poeders en vloeistoffen die worden geproduceerd door de farmaceutische industrie. Maar

wat doen geneesmiddelen precies in ons lichaam? Wat blijft er over van stoffen met moeilijke namen als ze hun werk hebben gedaan? Zijn al die voorgeschreven medicijnen niet vooral gezond voor de portemonnee van de aandeelhouder? En welke wondermiddelen zijn er op dit moment in ontwikkeling? Experts van het Radboudumc en de Radboud Universiteit praten je in vier avonden helemaal bij over de huidige stand van zaken in de farmacologie.

Start: 9 november | Duur: 4 avonden van 19.30 tot 21.15 uur | Doelgroep: the curious; ofte wel alle geïnteresseerden. Voorkennis is niet nodig. | Aangeboden door: Radboud Academy | www.ru.nl/ra/pp

Zie ru.nl/radboudacademy voor meer aanbod van het vervolgonderwijs van de Radboud Universiteit.

**RADBOUD
REFLECTS****AGENDA****Uit de terreurspiraal**

Lezing en gesprek met politicoloog Willemijn Verkoren en filosoof Evert van der Zweerde | Dinsdag 28 september | 20.00 - 21.15 uur | Theaterzaal C, Radboud Universiteit en online | i.s.m. Faculteit der Managementwetenschappen

Terrorisme draagt sinds 9/11 de stempel 'gevaar nummer één', terwijl de kans om bij een terreuraanslag om het leven te komen, gelijk is aan de kans door bliksem getroffen te worden. Hoe kan het dat terrorisme tot zo'n grote dreiging is bestempeld dat alles gerechtvaardigd lijkt in de bestrijding ervan?

De wilde plant

Lezing en gesprek met bioloog Barbara Gravendeel en filosoof Martin Drenthen | Maandag 4 oktober | 20.00 - 21.30 uur | LUX en online | i.s.m. Radboud Green Office

In voortuinen maken geraniums en hortensia's steeds vaker plaats voor 'wilde' bloemenmixen. Beter voor de vlinders en bijtjes, is het idee. Ondertussen sterven inheemse planten als roggelelie en zaagblad in Nederland een stille dood. Hebben we wel genoeg oog voor de plant? Is het tijd om ons actiever tot planten te gaan verhouden? Een avond over een betere samenwerking met de plant.

Frictie: ethiek in tijden van dataïsme

Lezing door filosoof Miriam Rasch | Donderdag 7 oktober | 20.00 - 21.30 uur | Theaterzaal C, Radboud Universiteit en online

We geloven heilig in data. Grote hoeveelheden data leggen de wereld vast en de inzet hiervan maakt onze samenleving beheersbaar, voorspelbaar en overzichtelijk. Maar hoe wenselijk is onze datahonger? Voor wie en met welke doel proberen we de wereld om te zetten in data? En moeten we onze morele oordelen wel laten sturen door data?

God & de stad: bidden

Gesprek met Aya Sabi, Paul van der Velde en Hans Alma | Donderdag 21 oktober | 20.00 - 21.15 uur | Theaterzaal C, Radboud Universiteit en online | i.s.m. deBuren

Voor veel gelovigen is bidden het belangrijkste en meest alledaagse onderdeel van gelovig-zijn. Voor veel niet-gelovigen is het misschien wel het meest vervreemdende: hoe kun je je richten tot iemand die je niet kunt zien en van Hem of Haar iets verwachten? Luister naar schrijfster Aya Sabi, boeddhismekenner Paul van der Velde en psycholoog en humanist Hans Alma, die vanuit hun eigen tradities vertellen over de betekenis van bidden. Is dat ook waardevol voor seculariëren?

Doodgewone vrienden. Nadenken over vriendschap

Lezing en gesprek met Paul van Tongeren | Maandag 8 november | 20.00 - 21.30 uur | LUX, Nijmegen en online

We hebben meer vrienden dan ooit als je de sociale media moet geloven, vrienden ook die je zelfs nooit ziet. Hoe kan het dan dat

AGENDATIP**De rechtvaardige stad**

Lezing en gesprek door Arna Mačkić, Arnoud Lagendijk en Eric Luiten | Maandag 25 oktober | 20.00 - 21.30 uur | LUX, Nijmegen en online | i.s.m. Architectuurcentrum Nijmegen

Wat is ervoor nodig om een stad open en inclusief te maken? Hoe dragen architectuur en de inrichting van een stad bij aan gelijkheid, betrokkenheid en diversiteit? En hoe zien we dit terug in de huidige plannen voor

het Nijmeegse stationsgebied? Volgens architect Arna Mačkić heeft architectuur grote invloed op ons gedrag. Gebouwen, bruggen, straten en pleinen kunnen men-

sen van elkaar scheiden, en zorgen voor meer afstand in een samenleving. Maar ze kunnen ook bron zijn van betekenis en verbinding. Sociaal geograaf Arnoud Lagendijk betoogt dat we bij een rechtvaardige inrichting van de publieke ruimte rekening moeten houden met de functie ervan, maar ook met de sociale en symbolische waarde. Ten slotte zal hoogleraar Landschapsarchitectuur en spoorbouwmeester Eric Luiten de nu lopende grondige verbouwing van het Nijmeegse stationsgebied tegen het licht houden: lukt het Nijmegen de komende jaren om een bewust ontworpen inclusieve publieke ruimte aan de stad toe te voegen?

mensen zich steeds vaker eenzaam voelen? Zijn we vergeten wat echte vriendschap inhoudt? Bestaat er eigenlijk wel zoiets als 'echte' vriendschap? Of zijn we in onze vriendschappen simpelweg naar het verkeerde op zoek? Kom en luister naar filosoof en Denker des Vaderlands Paul van Tongeren over zijn nieuwe boek, *Doodgewone vrienden*.

Europa: solidair of solitair?

Gesprek met voormalig president van de Europese Raad Herman Van Rompuy | Dinsdag 7 december | 20.00 – 21.30 uur | De Lindenberg, Nijmegen en online | i.s.m. Faculteit der Managementwetenschappen en Faculteit der Rechtsgeleerdheid

De Europese Unie lijkt door een diepe crisis te gaan. De rechtsstaat in Polen en Hongarije staat op de helling, de coronacrisis blies de financiële strijd tussen noord en zuid nieuw leven in, en nationalistische en populistische bewegingen in de hele unie keren zich af van het Europese project. Staan we aan de vooravond van het einde van het pan-Europese project? Of bieden deze crises een kans om richting een sterker en socialer Europa te bewegen? Kom en luister naar voormalig president van de Europese Raad Herman Van Rompuy over de betekenis en het belang van solidariteit in Europa.

Ook via livestream

Met een beperkt aantal deelnemers in de zaal, zijn de meeste lezingen in het najaar ook als livestream te volgen. Schrijf je in voor de nieuwsbrief van Radboud Reflects en blijf op de hoogte: www.ru.nl/rr/nieuwsbrief. Wil je verder denken over ethische vragen die spelen in jouw organisatie? Bekijk www.ru.nl/rr/professional

Draag je Radboud Reflects een warm hart toe? Steun ons dan met een financiële bijdrage en doneer via www.ru.nl/rr/doneer

**RADBOUD
RECHARGE**

Alles weten over Radboud- onderzoek? Ontvang elke week een kennisboost.

**40+ artikelen
per maand**

**30+ interesse-
gebieden**

**2.700+ weten-
schappers**

**Maak een gratis account
aan op radboudrecharge.nl.**

Afgestudeerd? Jij hoort
voor altijd bij de Radboud
community.

Career Central. Get on board.
www.ru.nl/careercentral

**Radboud
Fonds**

Het **Radboud Fonds** is een gezamenlijk initiatief van de Radboud Universiteit en het Radboudumc.

Meer weten? Kijk voor meer informatie over het Radboud Fonds op www.radboudfonds.nl of mail ons op fondsenwerving@ru.nl.

Doneren?

Bijdragen aan een van onze projecten? Doneer op IBAN: NL84 ABNA 0248 690 655. Of neem contact met ons op voor een schenking op maat.

Red de zoetwatervis!

Help jij mee om de wereld een beetje te verbeteren? Misschien heb je het artikel over het onderzoek van Aafke Schipper (vanaf pagina 14) al gelezen: je kunt bijdragen aan haar onderzoek naar oplossingen tegen het mogelijke uitsterven van de zoetwatervis! Scan onderstaande QR-code en doneer rechtstreeks aan het onderzoek via het Radboud Fonds.

**Of maak een bedrag over naar
NL84 ABNA 0248 6906 55
t.n.v. Stichting Radboud Fonds,
o.v.v. Onderzoek Aafke Schipper.**

Nalaten? Geef aan de wetenschap!

Alumnus Henrice Altink (hoogleraar Moderne geschiedenis aan de Universiteit van York) koos ervoor om het Radboud Fonds op te nemen in haar testament. "Mijn leven gaat over kennis vergaren, leren, jezelf blijven ontwikkelen. Met mijn nalatenschap wil ik precies dat mogelijk maken voor studenten uit ontwikkelingslanden." We richtten voor haar een fonds op naam op, om beurzen aan studenten te kunnen verstrekken.

Andere inspirerende verhalen lezen van mensen die bewust kozen om te investeren in de wetenschap of wil je meer informatie over nalaten aan het Radboud Fonds? Vraag de brochure aan bij Lisette Pals via Lisette.Pals@ru.nl.

DE COLLECTIE SOETERBEECK

Geïnteresseerd in erfgoed?

De zusters van kloostergemeenschap Soeterbeeck besteedden sinds 1448 veel zorg aan de opbouw van hun bibliotheek. Eeuwenlang verhuisden de boeken mee, werden ze aangepast en herschreven. In 1997 kwamen de boeken onder de hoede van de Radboud Universiteit. De boeken zijn door het vele gebruik zo beschadigd en kwetsbaar dat gebruik in onderzoek en onderwijs op dit moment niet mogelijk is. Om te zorgen dat de handschriften en geschriften niet verloren gaan, is restauratie dringend nodig. Radboud Erfgoed wil het erfgoed van de universiteit niet alleen koesteren en beheren, maar ook een grotere rol geven in onderwijs en onderzoek, en het toegankelijk en zichtbaar maken voor een breed publiek.

Vind je het belangrijk dat de collectie Soeterbeeck behouden blijft als herinnering aan een waardevol verleden én als bron van inspiratie voor onze tijd? Doneer, of adopteer dan een boek, zodat het gerestaureerd kan worden. Neem contact op met Lisette Pals via Lisette.Pals@ru.nl.

FOTO: ANTON HOUTAPPELS

STUDENTENWELZIJN

Gezondheids- toestand studenten verslechtert

Onze studenten mogen gelukkig weer naar de campus, toch gaat het met velen van hen niet goed. Onderzoek van Jacqueline Vink (hoogleraar Ontwikkelingspsychopathologie) wijst uit dat een kwart van onze studenten hun gezondheidstoestand (zeer) slecht noemt. Ruim de helft geeft aan dat de situatie zelfs is verslechterd ten opzichte van een jaar geleden, toen de coronacrisis uitbrak. Daarom steunen we initiatieven van studenten voor andere studenten die op hun eigen wijze een steentje bijdragen om de situatie te verbeteren.

Wil je deze initiatieven ook steunen?

Scan dan onderstaande QR-code en lees meer.

Het Radboud Fonds in 2020 in beeld gebracht

"Ja, 2020 was een jaar waarin eerst veel onmogelijk leek, maar waarin bijzonder betrokken mensen juist veel mogelijk maakten", aldus Rick van Erp, voorzitter van het Radboud Fonds. Benieuwd naar de bijzondere samenwerkingen die onze groei mogelijk maakten? Of gewoon nieuwsgierig naar wat we doen? Vraag dan ons jaarbeeld aan via fondsenwerving@ru.nl.

WAALPAINTINGS, NIJMEEGS MUURMUSEUM

Vereeuwig de Vierdaagse

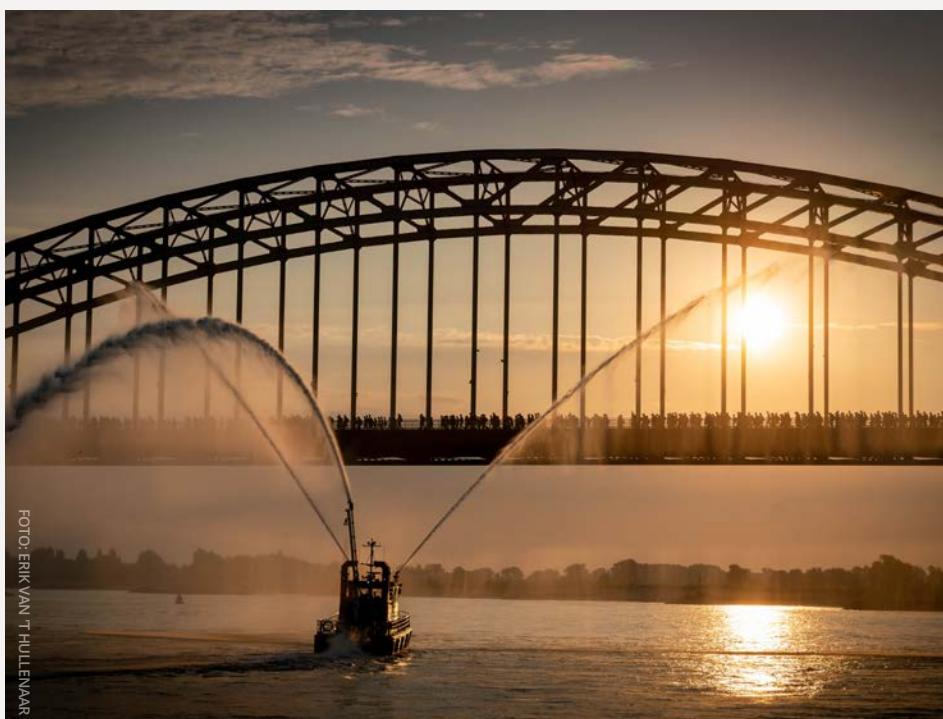

FOTO: ERIK VAN T HULLENVAAR

Samen met graffiti-artisten maken historici Erika Manders en Dennis Jussen de geschiedenis van Nijmegen zichtbaar. Met vijftien grote muurschilderingen in het centrum van de stad brengen ze de rijke geschiedenis tot leven. "Ons doel is bereikt als mensen die langs zo'n schildering lopen, gewoon even blijven staan en kijken. Op dat moment is al iets geleerd over de geschiedenis", aldus Manders. Zo realiseerden ze bijvoorbeeld de Waalpainting 'Centrum van Europa', over de in 1678 getekende Vrede van Nijmegen. Te zien in het Kerkegasje, een zijstraatje van de Burchtstraat in het centrum.

Tussen die vijftien muurschilderingen mag de Vierdaagse uiteraard niet ontbreken. Daar schrijven al meer dan honderd jaar lang, wduizenden mensen geschiedenis. In juli is Nijmegen vier dagen lang het centrum van de wereld: *the Walk of the World*. Een iconisch evenement dat mensen uit de hele wereld samenbrengt. Iedereen is welkom.

Wil je dat de vierdaagse het hele jaar zichtbaar is in de stad? Draag bij aan deze Waalpainting of lees meer, via de QR-code

Winst zonder verlies.

Kiezen voor een lage prijs is vaak kiezen voor een lage moraal.
Maar rigoureuze verandering kan ook ten koste gaan van banen
van mensen die het al ontzettend moeilijk hebben. Hoe zorgen
we ervoor dat winst gezond is voor iedereen?
Meer weten? Ga naar jebentnodig.nl/management

*Frida Ottesen steunt deze boodschap. De foto's zijn gemaakt
door Heather Stillwell voor 'Sweatshop - Deadly Fashion'.
Copyright Hacienda Film AS.*

Je bent nodig. Radboud Universiteit

